

Från krishantering till framtidstro

En budget för en ekonomiskt och ekologiskt hållbar region där människors hälsa kommer först

Vänsterpartiet Region Stockholm

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Ut ur pandemins slagskugga 4
Som vanligt – men ändå inte 6
Sammanfattning av våra förslag 7
Regionskatten 8
En ny inriktning 9
Sjukvård 10
En jämlik, jämställd och klimatsmart hälso- och sjukvård 10
Utgångspunkter: klass, kön och klimat 10
Vår målsättning: Vård utifrån behov 11
Tre prioriteringar: Vårdcentraler, Vårdplatser, Vårdpersonal 14
Övriga satsningar inom hälso- och sjukvården 18
Trafik 23
En kollektivtrafik för alla 23
Övriga satsningar inom kollektivtrafiken 27
Tillväxt och Regionplanering 29
Ett ekologiskt hållbart och jämlikt samhälle 29
Övriga satsningar inom tillväxt- och regionplanenämnden 33
Kultur 35
Kultur för yttrandefrihet, delaktighet och demokrati 35
Fastigheter 38
Bolag 39
Vänsterpartiets budgetförslag 40
Nya och utökade anslag 40
Besparingar/ökade intäkter 41

Ut ur pandemins slagskugga

Coronapandemin har obarmhärtigt krossat det moderata skyltfönster Stockholmsregionen skulle vara. Först var det skandalerna med Nya Karolinska och konsultfakturor mellan vänner och bekanta. Sedan följde en pandemi med avsaknad av beredskapslager, för få vårdplatser och samtidigt varsel om uppsägning. Allt detta visar på hur illa rustad en privatiserad region är. Med verksamheterna fast i juridiskt bindande avtal med privata, vinstdrivna aktörer saknas den flexibilitet och handlingsförmåga som hade behövts.

Pandemin har inte orsakat det blågröna misslyckandet, men avslöjat det.

Medan sjukvårdspersonalen går på knäna under arbetsbelastningen så öppnas nya vårdcentraler på Östermalm och i City. Vård efter behov står tillbaka för plånbokens förmåga att via privata sjukvårdsförsäkringar gå före. Trots att allt bekostas av oss invånare så har den nyliberala politiken helt tagit bort möjligheten att demokratiskt styra och anpassa sjukvård och kollektivtrafik när en pandemi radikalt förändrar förutsättningarna.

En annan politik är möjlig, önskvärd och nödvändig

Vi måste säkerställa en jämlik och jämställd sjukvård där resurserna kan styras till behoven. Där en modern styrning minskar administrationen, frigör resurser till vårdarbete och ökar arbetsglädjen. Där varslen dras tillbaka och arbetsvillkoren förbättras. Sjukhusavtalens blott enprocentiga uppräkning tvingar fram ett val mellan minskad personal eller uteblivna lönehöjningar. Vi behöver omfördela och satsa nya resurser för att ge personalen högre löner, bättre scheman, fler kollegor, betald fortbildning och kortare arbetstid.

Det läge regionen befinner sig i visar på betydelsen av att det demokratiska politiska systemet ska styra och ta ansvar för styrandet på ett helt annat sätt än idag. Pandemin har brutalt blottlagt svårigheterna med att ställa om efter behov när regionen överlämnat utförandet till privata företag och sitter fast i avtal. Dagens system där privata företag själva kan bestämma var och hur de vill agera måste förändras. Men det finns även ett demokratiunderskott i regionens egna politiska organisation. Oppositionen har minimal insyn och politiska beslut delegeras till tjänstemän av den politiska majoriteten. Ska det politiska systemet fungera demokratiskt måste förtroendevalda få tillgång till information och möjlighet att fatta beslut utifrån det verkliga läget. Besluten ska tas av politiken och inte delegeras till tjänstemän och privata företag.

Konkurrens och revirstrider har under pandemin särskilt visat sig försämra förutsättningarna för en god sjukvård för och omsorg om de äldre. Vårdcentraler med ett geografiskt områdesansvar och obligatorisk läkarmedverkan på äldreboenden möjliggör läkarkontakt med kontinuitet.

Vi måste ta tillbaka och driva kollektivtrafiken i egen regi med goda arbetsvillkor för de anställda. Fler regioninvånare bör resa med kollektivtrafiken och färre med egen bil. Det är den största åtgärden regionen kan göra för att minska klimatutsläppen. Det är också en viktig satsning på jämställda transporter då fler kvinnor än män är beroende av kollektivtrafiken. Kollektivtrafiken måste förstärkas och byggas ut för att fler ska få plats och kunna resa med den. Då måste varje skatte- och intäktskrona gå till kollektivtrafiken, inte till vinster i de bolag som idag kör kollektivtrafiken åt regionen.

Istället för att privata byggföretag uppför onödigt dyra och påkostade lägenheter behöver vi ett regionägt byggbolag som bygger klimatkloka lägenheter med rimliga hyror.

Vi kräver en ordentlig genomlysning av de över 100 miljarder som Region Stockholms budget omfattar och en översyn av hur varenda skattekrona används. Vi behöver också snarast starta omställningen från en nyliberal låt gå-politik till en demokratiskt styrd användning av våra gemensamma skattepengar.

Regionen har nu en stor vårdskuld och en utbildningsskuld att ta igen. Även om det varsel som tidigare låg på akutsjukhusen nu lyfts talar budgetförutsättningarna om behovet att ta bort ytterligare 1800 helårsarbeten. Detta är fullständigt oacceptabelt. Nu behövs både en permanent förstärkning av skatteintäkterna och en tillfällig skattehöjning i form av en extra förstärkningspott för vården och kollektivtrafiken som ska tas ut under tre år.

Alla förslag vi lägger utgår från att vi vill omfördela makt och resurser så klyftor utjämnas och regionen håller ihop. Fattig eller rik, kvinna eller man, gammal eller ung – varje människa ska få möjlighet att påverka sitt liv och sitt samhälle.

Alla förslag utgår också från att verksamheterna ska klimatanpassas och vara långsiktigt ekologiskt hållbara. Detta måste hanteras här och nu.

För detta behövs många samverkande åtgärder, men i Stockholmsregionen är den enskilt viktigaste klimatåtgärder den en väl utbyggd och billig kollektivtrafik med hög tillgänglighet.

Ett samhälle som är hållbart såväl ekologiskt som ekonomiskt och socialt kräver en radikal omställning, och det är hög tid att börja nu.

Vänsterpartiets budgetförslag är ett steg på vägen mot framtiden, skrivet utifrån ett socialistiskt, feministiskt och ekologiskt perspektiv.

Som vanligt – men ändå inte

Konsekvens och långsiktighet

Vänsterpartiets budgetförslag går att känna igen. Det är finansierade förslag för att förbättra och stärka vården med personalsatsningar.

Det är förslag som innebär att vårdens resurser styrs från de nästan friska till de äldre och de kroniskt fysiskt eller psykiskt sjuka som behöver vården mer.

Det är steg mot en avgiftsfri kollektivtrafik med hög tillgänglighet.

Det är värnande av och satsningar på kulturen.

Det är förslag som rör klimat, bostäder och folkhälsa.

Och så de mer långsiktiga förslagen som inte kan räknas hem 2021, men är de viktigaste för att räta upp regionskutan på sikt: Tillitsbaserad styrning istället för arbetskrävande och administrativt övertung New Public Management. Satsningar på personalen som ska minska dyra sjuktal och kostsamma rekryteringsprocesser. Egen regi istället för privatisering med en resurskrävande upphandlingsbyråkrati och vinstmarginaler som dränerar vården och kollektivtrafiken.

En solidarisk politik med en solidarisk finansiering.

En anpassning till en ny verklighet

Vi lever mitt i en pandemi vars effekter kan vara i flera år. Många av de problem som Vänsterpartiet pekat på och förgäves försökt belysa har nu framkommit i ett skarpt blixtljus.

Sjukvården har en hårt sliten personal vars ofta svåra arbetsvillkor har blivit synliga för envar. Det är denna personal som ska beta av den vårdskuld som i dagsläget beräknas kosta mellan 1 och 2 miljarder. Utöver den finns även en utbildnings- och en forskningsskuld som kräver insatser.

Intäktshålet i kollektivtrafiken måste täppas till med ett tillfälligt ekonomiskt tillskott – inte genom indragningar i trafiken under pågående pandemi då trängsel inte får uppstå.

Kulturen och dess publik har drabbats hårt av nedstängningar och restriktioner under pandemin vilket kräver särskilda insatser, också från regionen.

Pandemin har både visat på vådan att alltför många bor trångt och redan tidigare kända skillnader i folkhälsa har framträtt än tydligare under pandemins år.

Klimatet kan inte vänta och på vissa sätt har pandemin också både skapat möjlighet att omstarta och visat på vilken enorm omställning ett samhälle och dess invånare klarar av.

På grund av de ökade kostnader pandemin medfört föreslår Vänsterpartiet en temporär skattehöjning: en extra förstärkningspott som tas ut under tre år. Under den tiden ska vi beta av skulderna och – senast vid valet 2022 – ändra färdriktningen för Region Stockholm.

En framtidspolitik för en framtidsregion.

Sammanfattning av våra förslag

Realistisk budget för hälso- och sjukvården
Vänsterpartiet vill förstärka regionens ekonomiska förutsättningar med ökade intäkter. Med hjälp av dessa intäkter genomför vi ett antal prioriteringar. Vi skapar en realistisk budget för hälso- och sjukvården genom att tillföra drygt 2,3 miljarder för att ta igen framför allt den vårdskuld som pandemin orsakat, men också mer långsiktigt förbättrar arbetsvillkoren för personalen. Detta kommer minska personalomsättning och sjukskrivningar.

Sänka biljettpriser
Vänsterpartiet vill ta det första steget mot en avgiftsfri kollektivtrafik genom att sänka SL- taxan med 90 kronor jämfört med det blå-gröna förslaget. Vi föreslår också avgiftsfrihet för ungdomar upp till 18 år och för pensionärer i lågtrafik. Därutöver finansierar vi fritt antal resor inom färdtjänsten och slopad tremilsgräns.

Mer till klimatet
Det viktiga klimatarbetet prioriteras genom att tillskjuta 20 miljoner till Tillväxt- och regionplanenämnden.

Mer till kulturen
För en allmän förstärkning av kulturverksamheten anslås 45 miljoner och för ett mer tillfälligt coronastöd tillskjuts ytterligare 15 miljoner under tre år.

Tillitsbaserad styrning
Vi yrkar på inriktningsbeslut om att införa tillitsbaserad styrning för att på sikt kunna både minska kostnader och öka personalens möjlighet att ägna sig åt arbetsuppgifter som tillför patient- och resenärsnytta. Tillitsbaserad styrning och ledning har fokus på verksamhetens syfte och brukarens behov, där varje beslutsnivå aktivt verkar för att stimulera samverkan och helhetsperspektiv. Vänsterpartiet vill också att regionen successivt återtar verksamheter i egen regi, vilket över tid är kostnadsbesparande.

Medlemskap i Kommuninvest
Vi vill att regionen söker medlemskap i Kommuninvest för att kunna minska de höga räntekostnaderna. Dessutom frigör vi cirka en miljard kronor genom att minska och omprioritera bland kostnader för exempelvis hyrpersonal och konsulter.

Förstärkt skatt
Regionskatten justeras med 30 öre till 12,38 kronor vilket tillför regionens verksamheter cirka 1,9 miljarder kronor mer än den blågröna koalitionen. Under maximalt tre år föreslår vi därutöver en extra förstärkningspott på ytterligare 30 öre vilket ger en intäkt på 1,9 mdr kr; en skatt för vården, men också för kollektivtrafiken och kulturen. Det ger möjligheter att klara de skulder som pandemin skapat.

Ekonomiska reserver
Vänsterpartiets förslag innebär sammantaget en budgetförstärkning på 1,5 miljarder för år 2021. Vi tror inte att pandemin tar slut 1 januari 2021 och anser därför att regionen måste ha reserver för att kunna möta framtiden.

Regionskatten

Vänsterpartiet vet att en skattehöjning är betungande för dem med låga inkomster. Vi skulle aldrig bagatellisera effekterna för den enskilda individen genom att jämföra med si eller så många chipspåsar. För även om höginkomsttagare får bidra med mer i kronor räknat så är effekten på ekonomin större för den med låg inkomst.

Men ibland är alternativet ännu sämre. Majoritetens förslag om höjda egenavgifter och biljettpriser är ett exempel. En utarmad sjukvård med ständiga överbeläggningar slår dubbelt mot dem som har störst behov av dessa tjänster och som kanske själva arbetar inom vården.
Indragen kollektivtrafik med ökad smittorisk slår förstås mot dem som är beroende av att åka kollektivt för att livet ska gå ihop. Höga taxor belastar människor med låga inkomster mer än om man skattefinansierar.

Månadsinkomst	20 000	25 000	30 000	40 000	50 000
Skatteändring 30 öre Inkomstförändring kronor/månad	60	75	90	120	150
Skatteförändring 60 öre Inkomstförändring kronor/månad	120	150	180	240	300

En ny inriktning

Inriktningsbeslut

Att succesivt varefter avtal löper ut så långt som möjligt avskaffa vinstdrivande företag inom hälso- och sjukvården och trafiken.

Att börja implementera tillitsbaserad styrning i Region Stockholm.

Att sätta fokus på samarbete i vårdkedjor istället för konkurrens.

Att alla avtal över 25 Mkr ska behandlas i Regionfullmäktige.

Att succesivt öka kollektivtrafikens skattefinansieringsgrad med målet att införa avgiftsfri kollektivtrafik i Region Stockholm.

Att utreda hur kollektivtrafikfinansiering mellan taxor och avgifter slår mot olika invånare.

Att utreda de totala kostnaderna för avgiftshanteringen i kollektivtrafiken – vad administration, personal, kontrollapparat och teknik kostar samt vad det ger för effekter på flödet i trafiken.

Att söka medlemskap i Kommuninvest.

Sjukvård

En jämlik, jämställd och klimatsmart hälso- och sjukvård

Pandemins verklighet har krossat det ”borgerliga skyltfönstret” Region Stockholm. Den marknadsliberala modellen med fokus på fri etableringsrätt, vård för profit och just in time-princip har misslyckats. Pandemin har synliggjort alla svagheter och brister i vårdstrukturen. Ansvaret för dessa svagheter bär det blågröna styret.

Den stora ojämlikheten vad gäller vård och hälsa mellan olika regiondelar har synliggjorts ytterligare av krisen. De utsatta förortsområdena, där vården är dåligt utbyggd och där människor bor trångt, har fått betala ett högt pris med många sjuka och döda.

Bristen på beredskap och avsaknaden av riktiga lager med vård- och skyddsutrustning förvärrade smittspridningen och bidrog till att många människor, särskilt äldre, drabbades mycket hårt.

Marknadstänkandet och konkurrensideologin försvårar samarbetet mellan vårdgivare, slår sönder vårdkedjor och motverkar därmed det viktigaste: att ge bästa möjliga vård till de sjukaste.

Det finns skräckexempel där privata vårdbolag istället för att ha läkare på plats i äldreomsorgen låtit dem ordinera palliativ vård över telefon, trots att läkarna inte mött dessa patienter tidigare.

Vänsterpartiet vill med sin hälso- och sjukvårdsbudget visa på en helt ny väg för framtidens hälso- och sjukvård. Med vår ideologiska inriktning lägger vi grunden för en sammanhållen och jämlik vårdstruktur. Vi utgår från begreppen klass, kön och klimat, med målsättningen Vård utifrån behov.

Det handlar om att bygga en god hälso- och sjukvård med fungerande vårdkedjor. Vi utgår från prioriteringarna Vårdcentraler, Vårdplatser och Vårdpersonal.

Det handlar om att under kommande år med extra resurser arbeta bort de skulder som coronakrisen skapat i hälso- och sjukvården. Vi vill komma till rätta med vårdskulden, utbildningsskulden och forskningsskulden.

Det kräver en tillfällig skattehöjning: en extra förstärkningspott. De satsningar som kan göras med dessa extra resurser motverkar även framtida och mer dyrbara problem i form av sjukskrivningar och uppsägningar bland personalen. Dessutom bidrar skattehöjningen till att motverka den ojämlika vården i regionen.

Utgångspunkter: klass, kön och klimat

Klass

Forskningen är tydlig: bland OECD-länderna är det i Sverige som ojämlikheten växer snabbast. Såväl WHO som den svenska "Kommissionen för jämlik hälsa" fastslår att jämlika och goda uppväxt- och levnadsvillkor är grunden för en god hälsa.

Den svenska folkhälsopolitikens mål är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen. För att nå det målet krävs en helt annan politik än den som S/MP-regeringen genomför med stöd av C och L. Det krävs också en politisk kursändring på regional nivå i Stockholm, bort från den marknadsliberala dogmatik som vägleder den blågröna majoriteten. Vänsterpartiet arbetar för en skattepolitik som innebär en kraftfull omfördelning i vårt land. Det skulle lägga grunden för jämlika villkor och jämlik hälsa. I Region Stockholm arbetar Vänsterpartiet mot de privatiseringar av vården som ökar ojämlikheten. Våra gemensamma skattepengar ska gå till vård, inte till privata vinster i vårdbolag.

Regionen präglas av ett växande invånarantal. De äldre kommer i framtiden utgöra en större andel av befolkningen än idag. Dessa demografiska förändringar kräver mer vårdresurser. Medlen måste fördelas rättvist och med fokus på de som har störst behov.

Kön

Sverige är fortfarande ett patriarkalt samhälle. Vi är många som arbetar för jämställdhet och många framsteg har gjorts. Men kvinnoförtrycket förekommer idag både öppet och dolt, medvetet och omedvetet. Sjukvården är inget undantag. Genusanalys krävs för att säkra att vårdens och forskningens resurser fördelas rättvist mellan kvinnor och män.

Det är betydligt fler kvinnor än män som blir utsatta för kränkningar och som inte blir tagna på allvar av vårdgivare. Arbetet mot könsdiskriminering är viktigt och måste alltid kopplas samman med arbetet mot diskriminering på grund av ålder, religion, etnicitet, sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck samt funktionsvariation.

Mäns våld mot kvinnor är ett stort folkhälsoproblem. Årets statistik i Sverige visar att en kvinna mördas var tredje vecka av sin man. 9 000 kvinnor har polisanmält våld i nära relation hittills i år. För att motverka sexuella övergrepp krävs både förebyggande arbete, lagstiftning och en fungerande rättsskipning. Regionens sjukvård måste säkra en god och sammanhållen vård för personer utsatta för sexualbrott. Vi vill också se förstärkta insatser mot våld och kränkningar som sker i hederns namn.

Klimat

Vi befinner oss i ett klimatnödläge. Forskningen visar att klimatkrisen riskerar att underminera de senaste 50 årens hälsovinster. Ett förändrat klimat kommer att öka förekomsten av flera infektionssjukdomar samt ge ökade problem med allergier på grund av längre pollensäsong och ökad pollenproduktion.

Nu krävs politiska beslut och nödvändiga åtgärder för att stoppa den globala uppvärmningen. Klimatfrågan måste finnas med i all planläggning – självklart också i regionens hälso- och sjukvårdsbudget.

Sjukvården måste använda mindre engångsmaterial och ha återvinning som huvudlinje. England har visat att det går, där lyckades man minska utsläppen från sitt nationella sjukvårdssystem med 18,5 procent på tio år samtidigt som den kliniska aktiviteten ökade med 27 procent och 1,8 miljarder pund sparades.

Vid upphandlingar ska vi prioritera hållbarhet, när vi bygger och bygger om sjukhus och vårdcentraler så ska både byggprocessen och resultatet vara klimatsmart. Vi kan minska transporter genom en nära och effektiv vård. Vården måste ha beredskap att bättre möta värmeböljor som kommer i klimatkrisens spår. Det handlar i första hand om att skydda de äldre från hettan och risken för en för tidig död.

Lyckas vi inte hejda klimatkrisen kommer vi inte kunna uppnå god hälsa för alla. För en god hälsa är vi helt beroende av tillgång på mat, rent vatten, utbildning, ekosystemtjänster, rättvisa och fred. Allt detta riskeras om vi inte anpassar oss till och vidtar åtgärder mot klimatkrisen. Klimatet är den viktigaste frågan för en fungerande framtida hälso- och sjukvård.

Vår målsättning: Vård utifrån behov

Vänsterpartiets ideologiska utgångspunkter leder till att vi vill ha en sjukvård som arbetar förebyggande, hälsofrämjande och utgår från en social helhetssyn. Vården ska präglas av kontinuitet och samarbete. Då skulle hälso- och sjukvårdslagstiftningens portalparagraf kunna realiseras: ”Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har störst behov av vård ska ges företräde till vården.” Det krävs ett politiskt paradigmskifte i Region Stockholm för att den målsättningen ska bli verklighet.

Sjukvården i Region Stockholm är dyrast i hela landet trots att befolkningen är yngre och friskare. Jämfört med Region Östergötland får skattebetalarna betala 17 procent mer per invånare, men trots det är inte vården bättre här.

Idag präglas folkhälsan av en växande ojämlikhet som grundar sig på inkomst, utbildning och bostadsort. Vi har sett detta tydligt under coronakrisen där de utsatta förorterna drabbats mycket hårdare med många fler sjuka och döda än på andra håll i regionen. Folkhälsostatistiken talar också sitt tydliga språk. Hälsan i välbärgade områden är betydligt bättre än i socioekonomiskt utsatta delar av Region Stockholm.

Medellivslängd män	Danderyd 85,3 år	Skärholmen 81,3 år
Ohälsotal	Östermalm 11,9 dagar	Norrtälje 35,3 dagar
Personer med hårt kroppsligt arbete	Danderyd 12,8 %	Rinkeby/Kista 56,4 %
Övervikt 4-åringar	Täby 5,4 %	Södertälje 12, 8 %
Vaccinationstäckning MPR	Vaxholm 100 %	Spånga/Tensta 86,3 %

Folkhälsosiffror 2018, Region Stockholm (källa: folkhälsokollen.se)

Folkhälsorapporten 2019 för Region Stockholm (framarbetad av Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin) konstaterar att den relativa risken att dö i förtid har ökat för de med lägst inkomst. Där konstateras bland annat att mellan år 2005–2017 så hade 61 procent av dödsfallen i åldrarna 30–60 år i Stockholms län kunnat undvikas om alla hade haft höginkomsttagarnas låga dödlighet. Klassorättvisornas konsekvenser kan knappast bli mer tydliga än så.

Att det svenska sjukförsäkringssystemet sedan många år har undergrävts med högerpolitiska åtgärder bidrar också till att hälsoklyftorna växer i det svenska klassamhället.

Den som är rik och frisk i Stockholm har dessutom tillgång till mer och bättre vård än den som är fattig och sjuk. Vänsterpartiet anser att de folkvalda ska kunna styra vården dit behoven är störst. Idag är detta tyvärr inte möjligt på grund av lagen om valfrihetssystem (LOV) som garanterar fri etableringsrätt för privata vårdgivare. Men det finns möjlighet att göra undantag för att styra vård till bostadsområden med stor ohälsa. Vänsterpartiet vill göra särskilda satsningar i områden där ohälsan är stor. Alla som befinner sig i regionen ska ha rätt till vård. Det inkluderar asylsökande, EU-medborgare och papperslösa.

Arbetet för bättre folkhälsa ska ledas av en politisk styrgrupp som får i uppdrag att utveckla en strategi för hur folkhälsoarbetet ska integreras i sjukvården. WHO-rapporten av Michael Marmots *”Closing the Gap in a Generation”* om hälsans sociala bestämningsfaktorer, bör vara utgångspunkten för styrgruppen.

Orättvisor i vården handlar inte bara om klass utan också om kön. Det finns många skillnader i hur män och kvinnor behandlas inom vården. Därför krävs en feministisk sjukvårdspolitik som säkerställer att resurser och tid fördelas rättvist. Vänsterpartiet vill satsa på ökad forskning om kvinnors hälsa och sjukdomar som framför allt drabbar kvinnor. Vi vill ha en systematisk kvalitetsuppföljning inom primärvård, psykiatri och smärtbehandling, där kvinnors vårdbehov ofta dominerar.

Sjukvården måste bli bättre på att nå och möta kvinnor som är offer för mäns våld. Ett viktigt steg framåt är att kvinnofridscertifiera vårdcentraler, beroendemottagningar och akutsjukhus. Det måste bli obligatoriskt för alla chefer inom vården att gå regionens webbaserade utbildning om våld i nära relationer.

De destruktiva mansnormerna leder till ett riskfyllt beteende och till psykisk ohälsa. Det är män som begår flest antal självmord och som dör på grund av olyckor och alkohol. Ett jämställt samhälle gynnar allas hälsa oavsett kön.

Det behövs ett centrum för specialiserad vård av barn, unga och vuxna som utsatts för sexuella övergrepp. Ett centrum som kan erbjuda behandlingsprogram med individuella anpassningar och som säkrar en sammanhållen vårdkedja och utvecklar forskningen.

Vänsterpartiet stödjer i stora drag inriktningen i framtidens hälso- och sjukvårdsplan, men vi vänder oss mot att den idag används för att privatisera så mycket vård som möjligt. Privatiseringar leder till en uppsplittrad verksamhet där ingen tar ansvar för helheten.

Under 14 års högerstyre har Stockholm blivit en extrem vårdregion i Sverige med rekordmånga privata vårdföretag. Patienten har blivit en vara och vården kallas för produktion. Att ta emot många patienter med förkylningar ger snabba pengar. Att vårda multisjuka äldre eller arbeta för bättre folkhälsa i utsatta områden ger inte samma vinst.

Vänsterpartiet vill att hälso- och sjukvården ska vara gemensamt ägd, i offentlig regi och demokratiskt styrd. Detta är vårt medel för att nå målet som är att vården ska fördelas rättvist utifrån behov så att den blir jämlik, jämställd och prioriterar de mest utsatta och sjuka.

En tiondel av Sveriges vuxna befolkning har tecknat en privat sjukvårdsförsäkring. Många privata vårdgivare ger personer med privat sjukvårdsförsäkring förtur i kön. Den som har råd med försäkring får snabbare och bättre vård. Systemet ger stora vinster till försäkringsbolagen och de privata vårdgivarna på bekostnad av principen att den som har störst behov ska få vård först. Vänsterpartiet anser att samtliga vårdavtal Region Stockholm har med privata vårdgivare ska innehålla klausuler om att vårdgivarna inte får ta emot patienter vars vård finansieras av privata sjukvårdsförsäkringar. Hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf är tydlig: ”Den som har störst behov av vård ska ges företräde till vården.”

Vänsterpartiet vill avveckla den stuprörsorganisation som idag präglar vården. Vi vill skapa en sammanhållen vård med större fokus på nätverk. Vården ska samarbeta och det ska finnas tydliga vårdkedjor. Vi vill stärka den nära vården runt medborgarna så att det blir lätt för patienter att hitta rätt. Vänsterpartiets vårdstrategi står därför i tydlig kontrast till en vård som drivs med privat vinstintresse.

Andelen äldre invånare ökar och deras behov av vård och omsorg kräver fungerande vårdkedjor så ingen blir glömd. Coronakrisen har med kuslig tydlighet visat hur utsatta de äldre blir i en vård- och omsorgsapparat där privata vinster och köp/sälj-tänkandet dominerar. Alla äldre ska kunna känna sig trygga i vården. Det kräver bättre samarbete mellan regionen och kommunerna. Region Stockholm har ett särskilt ansvar för att skapa detta samarbete.

Dagens system missgynnar idéburna aktörer inom vård och omsorg eftersom de ofta saknar ekonomiska muskler för att vinna upphandlingar mot privata vårdjättar. Vi vill skapa ett system där ideella organisationer med spetskompetens som regionen behöver kan ingå idéburna offentliga partnerskap (IOP) med regionen.

Fri etableringsrätt inom primärvården är fastslagen i svensk lag sedan 2010. Utöver primärvården är det frivilligt för regionerna att ansluta privata vårdföretag till specialistvården. Stockholm är den region som gått längst i denna privatisering. Vänsterpartiet vill avveckla den fria etableringsrätten och de upphandlade verksamheterna inom vården i Region Stockholm.

Ett rättvist hälso- och sjukvårdssystem kräver nya ersättningsmodeller. Det finns tydliga problem med att knyta ekonomisk ersättning till antal besök, vissa typer av diagnoser och specifika ingrepp. Ett nytt ersättningssystem måste utvecklas där helhetsansvar och sjukvårdens etiska principer är vägledande. Ersättningarna måste ta hänsyn till vårdtyngd och medicinsk uppföljning för en sammanhållen vård. Det skulle ge mer resurser till utsatta bostadsområden med stora folkhälsoproblem. I dagsläget styrs vården av ekonomiska incitament, där svårare fall väljs bort till förmån för lättare vård som ger större profit.

- ✓ Avskaffa den fria etableringsrätten och inled uppsägande av avtalen enligt LOV inom de områden som idag fungerar sämst.
- ✓ Samtliga vårdavtal Region Stockholm har med privata vårdgivare ska innehålla klausuler om att vårdgivarna inte får ta emot patienter vars vård finansieras av privata sjukvårdsförsäkringar.
- ✓ Ett medvetet och planerat klimatarbete skulle underlättas av en vård i offentlig regi, utan kortsiktiga vinstintressen.
- ✓ Klimatfrågan måste finnas med i all planläggning och allt budgetarbete.
- ✓ Utse en politisk styrgrupp som utvecklar en folkhälsostrategi för regionen utifrån forskningen om klass och ohälsa.
- ✓ Inrätta en fristående samordnare för jämlik och jämställd vård som kan ge konkreta råd och förslag på åtgärder inom regionen särskilt för bostadsområden med stora folkhälsoproblem.
- ✓ Utred ett nytt ersättningssystem där helhetsansvar, etiska principer, vårdtyngd och medicinsk uppföljning blir avgörande.

- ✓ Analysera hälso- och sjukvårdsbudgeten, ersättningssystem och upphandlingar utifrån ett genusperspektiv.
- ✓ Kvinnofridscertifiera alla vårdgivare.
- ✓ Säkerställ att alla EU-migranter, asylsökande och papperslösa har tillgång till hälso- och sjukvård samt tandvård oavsett ålder.

Tre prioriteringar: Vårdcentraler, Vårdplatser, Vårdpersonal

Vårdcentraler

Vårdcentralen är den första instansen inom sjukvård i Sverige. Den är en viktig del inom den så kallade primärvården. Vänsterpartiet anser att en väl utbyggd och gemensamt ägd primärvård är det viktigaste verktyget i arbetet mot de stora hälsoklyftorna i Region Stockholm.

Vänsterpartiet vill att vårdcentralerna ska ha områdes- och listningsansvar. Att som patient vara listad på en vårdcentral underlättar möjligheten för en personcentrerad vård där läkare och annan vårdpersonal känner sin patient. Vi vill säkra patientperspektivet i vården: rätten att vara en patient, inte sin diagnos.

Den nyligen framlagda statliga utredningen *”Digifysiskt vårdval”* argumenterar också tydligt för listning. Det är positivt och främjar kontinuitet i vården som är så viktigt för fungerande vårdkedjor och goda resultat.

Områdesansvaret ska också innefatta särskilt ansvar för medicinskt stöd på äldreboenden. Det kräver att dagens modell med Vårdval läkarinsatser i särskilt boende för äldre avvecklas.

Vänsterpartiet menar att det behövs 5 procents ökning av anslagen till husläkarmottagningar och basal hemsjukvård i Region Stockholm. Det skulle vara ett viktigt bidrag till arbetet för en jämlik hälsa.

De som arbetar i primärvården ska vara väl rustade för att ge ett gott bemötande till alla patienter, oavsett kön, klass, etnicitet, funktionsvariationer, psykisk hälsa, ålder, sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller religion. Hbtq- och kvinnofridsutbildningar och utbildningar om hedersrelaterat våld ska erbjudas alla som arbetar inom primärvården, både privat och offentligt.

Vårduppdraget måste förändras från högerns ”vårdval” som egentligen betyder fri etableringsrätt bekostat av offentliga medel. Vänsterpartiet står för en primärvård där det ska finnas ett basuppdrag som innefattar mottagning, områdesansvar, basal hemsjukvård, psykosociala och psykoterapeutiska insatser med särskild kompetens, rehabiliterande insatser på primärvårdsnivå samt jour- och beredskapsverksamhet med öppettider för ökad tillgänglighet. Den psykiska ohälsan är ett växande problem och därför ska vårdcentralerna ha psykologer eller kuratorer anställda.

Arbetet för en bättre folkhälsa innefattar också förebyggande åtgärder. Det är av särskild vikt i utsatta förortsområden. Vårdcentralerna där måste få ett tydligt folkhälsouppdrag och extra resurser för att kunna genomföra detta med uppsökande verksamhet.

Nätläkarna har blivit en väl utnyttjad del av vårdutbudet i Region Stockholm. Tidigare var de etablerade i andra regioner och blev på så vis ersatta för utomlänsbesök, vilket blev mycket dyrt för regionen. Besöken är dock subventionerade genom skattsedeln med upp till 500 kronor per besök. Förra årets kostnad uppgick till över 200 miljoner kronor. De patienter som nyttjar nätläkarna är sällan de sjukaste och en läkarundersökning på nätet har dessutom stora brister. Vänsterpartiet anser att nätläkare i den formen inte ska ingå i den allmänna sjukvården och inte ersättas med offentliga medel.

Nätläkarbolag som Kry har i år börjat etablera egna vårdcentraler, då det är troligt att det kommer att krävas fysiska mottagningar för att man ska få bedriva digital vård i framtiden. Men dessa etableringar sker utan tanke på var vårdbehoven är störst. Vi vill avveckla det generella nystartsstödet på 50 procents högre ersättning första året som utgår oavsett var dessa nya mottagningar väljer att etablera sig. Vidare ska all omlistning ske via 1177 och inte överlämnas till vårdbolagens ibland vilseledande appar. 1177 måste också få förutsättningar till läkarmedverkan.

Många patienter uppskattar förstås möjligheten till snabb digital hjälp. Därför menar Vänsterpartiet att regionen ska fortsätta utveckla sina egna digitala tjänster som ska vara trygga och jämlika.

Vi vill se ett listningstak på 1 500 patienter per läkare på vårdcentraler i områden med hög ohälsa enligt CNI, Care Need Index.

Utöver basuppdraget kan tilläggsuppdrag formuleras i samarbete med kommunerna gällande familje- och äldrevårdscentraler. Inte minst har coronakrisen visat hur viktiga sådana tilläggsuppdrag skulle vara. Hälsocentraler ska kunna profilera sig utifrån symptomgrupper som diabetes, astma, allergier eller KOL. Det är också viktigt med öppettider som gör att breda patientgrupper kan nås.

Vänsterpartiet arbetar för en jämlik sjukvård för människor med funktionsvariationer. Nyligen beslutade det blågröna styret om neddragningar på hjälpmedelsområdet (som rullstolar, tyngdtäcken mm.) utan att ha gjort en konsekvensanalys. Vi vill inte öka den ekonomiska pressen på människor med funktionsnedsättning eller kroniska sjukdomar. Därför måste detta stöd återinföras.

- ✓ Ge vårdcentralerna ett klart definierat områdes- och listningsansvar samt ett tydligt folkhälsouppdrag.
- ✓ En kraftfull satsning för att förstärka alla vårdcentraler med psykologer och kuratorer.
- ✓ Öka anslagen till husläkarmottagningar och basal hemsjukvård med fem procent under år 2021.
- ✓ Inför utökade öppettider på vårdcentraler för ökad tillgänglighet vilket kan ske med husläkarjourer.
- ✓ Ett särskilt stöd med ekonomiska och personella resurser till de vårdcentraler som verkar i bostadsområden med stor ohälsa.
- ✓ Fler hbtq-utbildningar och utbildningar om hedersrelaterat våld riktade till primärvården.
- ✓ Starta projekt med regelbundna hälsosamtal i bostadsområden med hög ohälsa.
- ✓ Region Stockholm ska utveckla egna digitala vårdtjänster utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet.
- ✓ Förbereda för ett återtagande av driften av 1177.
- ✓ Riktlinjer för nätläkartjänster behöver tas fram så att det är behoven som styr. Nätläkare i dess nuvarande form ska inte ingå i den allmänna sjukvården och inte ersättas med offentliga medel.
- ✓ Inför ett tak på max 1 500 patienter per läkare på vårdcentraler i områden med hög ohälsa enligt CNI.
- ✓ Säkra att inga nedskärningar sker på hjälpmedelsområdet för människor med funktionsvariationer och kroniska sjukdomar.

Vårdplatser

Vänsterpartiet vill ha en akutsjukvård som går att lita på. Vården ska vara patientcentrerad och präglas av säkra och trygga omständigheter. Vårdpersonalen ska ha goda villkor och premieras för sina specialistkunskaper. Städning av vårdlokaler är mycket viktig och ska ske i egen regi.

Alla akutsjukhus ska drivas i offentlig regi och sjukhusavtalen måste ta hänsyn till behoven. Styrelserna för akutsjukhusen ska bestå av politiskt förtroendevalda. År 2026 går avtalet med Capio ut för driften av S:t Görans sjukhus. Vänsterpartiet vill de kommande åren förbereda för ett återtagande av sjukhuset i offentlig regi.

Vänsterpartiet vill att akutsjukhusens avtal ska ge rimliga ersättningar för att kunna bedriva vård av hög kvalitet och för att kunna ta emot alla patienter som de privata aktörerna anser vara för dyra. Effektiviseringar uppnås inte genom nedskärningar, de skapas genom nya arbetssätt, medicinska innovationer men framför allt genom kontinuitet i vården och lägre personalomsättning. Akutsjukhusen är underfinansierade och går med ständiga underskott. Det årliga effektivitetskravet på 2,5 procent måste bort. Avtalen för akutsjukhusen har utformats så att de går mot en ännu mer produktionsbaserad ersättning, ersättning per vårdtillfälle, i motsats till vår vision om en tillitsstyrd vård.

Ny forskning visar att överbelastning på akutmottagningarna i Stockholm är kopplad till ökad överdödlighet motsvarande 25 dödsfall per år. Studien täcker in alla besök som gjorts på länets samtliga akutmottagningar under fem år. Det är ytterligare ett argument mot planerade blågröna nedskärningar.

Coronakrisen satte otrolig press på akutsjukhusen i Stockholm. Tack vare heroiskt arbetande personal så klarade man att ta sig igenom den värsta kristiden. Men många brister och svagheter i den nuvarande vårdstrukturen blev tydliga. Samtidigt byggdes en enorm vårdskuld upp som nu måste arbetas bort samtidigt som personalen inte kan tvingas arbeta i samma tempo. Det kräver extra resurser för bland annat ökad strålkapacitet i regionen, hjärt- och kärlsjukvården i Södertälje och mobil mammografi.

Idag har akutmottagningarna i Stockholm de längsta väntetiderna i landet. Det försvårar flödet därifrån till andra mottagningar. En av de viktigaste åtgärderna för att öppna stängda vårdplatser är att satsa på att rekrytera och behålla personal. Vänsterpartiet vill öppna de stängda vårdplatserna och skapa ännu fler vårdplatser för att möta ett ökat behov. Vi menar att Södersjukhuset måste få förutsättningar att starta en geriatrisk klinik med sluten-vårdsplatser.

Många av de som är 80 år och äldre är multisjuka med omfattande vårdbehov. Det kräver att hälso- och sjukvården byggs ut, garanterar ett tillräckligt antal vårdplatser och har fungerande vårdkedjor. Samarbetet mellan olika aktörer i regionen och kommunerna måste stärkas för att detta ska fungera. Inga patienter ska falla mellan stolarna. Regionen har ett särskilt ansvar i denna fråga.

När vård flyttas ut från akutsjukhusen är det viktigt att de nya vårdgivarna, oavsett driftsform, har ett ansvar att bidra till forskning och utbildning av ny personal och specialister.

Närakuter ska drivas i egen regi och vara kopplade till akutsjukhusen för att säkerställa samarbete och fungerande vårdkedjor. De övriga närakuterna fungerar inte effektivt och bidrar inte heller till kontinuitet i vården. Därför bör de läggas ner och medlen överföras till vårdcentralerna.

Vänsterpartiet är helt emot det blågröna styrets förslag att avveckla husläkarjourerna. Istället måste de byggas ut så att de täcker hela regionen. Husläkarjourerna är en viktig del i arbetet att skapa fungerande vårdkedjor och effektiv vård.

Patienter ska i högre utsträckning kunna få akut vård inom ramen för primärvården eller hemsjukvården. Vänsterpartiets målsättning är att alla patienter som vårdas i hemmet ska känna sig trygga. Det kräver fungerande vårdkedjor och god samordning. Allt fler patienter som tidigare behövde sjukhusvård kan idag vårdas eller få rehabilitering i hemmet. För många äldre och multisjuka är hemsjukvården ett bättre alternativ. Men då måste vården vara säker. Det kräver att samordningen fungerar mellan hemsjukvården, den avancerade hemsjukvården (ASiH och hemtjänsten. Det kräver också ökade resurser till ASiH.

Ett akutsjukhus med lämplig klinik bör få i uppdrag att bygga ut ett projekt med avancerad hemsjukvård, allt inom samma organisation. Regionen har mycket att lära av Norrtäljemodellen.

- ✓ Avtalen för akutsjukhusen måste omarbetas. Avskaffa det årliga effektiviseringskravet på 2,5 procent. Sjukhusen ska ha mer resurser och styrningen övergå till en tillitsstyrd modell som implementeras år 2022.
- ✓ Extra resurser för att arbeta bort vårdskulden.
- ✓ Öppna stängda vårdplatser och skapa nya vårdplatser för att täcka behovet.
- ✓ Beläggningsgraden på akutsjukhusen ska inte överstiga 85 procent.
- ✓ Ta tillbaka S:t Görans sjukhus när avtalet med Capio går ut 2026.
- ✓ Skapa ett projekt där ett akutsjukhus får i uppdrag att skapa en avancerad hemsjukvård med allt samlat inom samma organisation.
- ✓ Södersjukhuset ska få förutsättningar att starta en geriatrisk klinik med slutenvårdsplatser.
- ✓ Avveckla de närakuter som inte är knutna till akutsjukhus. Överför medlen till vårdcentralerna.
- ✓ Ökade anslag till ASiH.

Vårdpersonal

Hälso- och sjukvårdens viktigaste resurs är personalen. När personalen har goda villkor säkras också en god vård för patienterna. Patienter och vårdpersonal har alltså gemensamma intressen.

Coronakrisen har gjort det uppenbart för alla hur värdefull all vårdpersonal är. De har applåderats och hyllats från höger till vänster. Men Region Stockholm måste också bevisa konkret att man värdesätter sin vårdpersonal genom att bli en bra arbetsgivare och erbjuda en god arbetsmiljö för all vårdpersonal.

För att säkerställa nödvändig kompetensförsörjning och minska personalomsättningen måste personalen ha möjlighet till relevant vidareutbildning med bibehållen lön. Fortbildningstid ska vara obligatorisk och omfatta cirka 15 procent av arbetstiden. Det är vad som krävs för att kunna skapa en effektiv sjukvårdspersonal, inte minst inom primärvården som kommer ta över mycket vård från sjukhusen.

Fast anställning och heltid är norm i regionens verksamheter och så ska det fortsätta vara. Det ska löna sig att stanna länge som anställd inom Region Stockholm. Personalen ska ha tid för sina patienter. Tillitsbaserad styrning minskar personalens administrativa börda. Sjukvården ska ha tillräcklig grundbemanning för att minska behovet av inhyrd personal, minska stress, samt säkerställa att handledare finns för utbildningsplatser och inskolningar.

För att förbättra arbetsmiljön för personalen vill vi öppna stängda vårdplatser och anställa fler i vården. Idag leder stängda vårdplatser till överbeläggning, minskad patientsäkerhet och stress. Det ska finnas tid för återhämtning. Vänsterpartiets vision är sex timmars arbetsdag med bibehållen lön för alla vilket skulle förbättra den psykosociala hälsan och arbetsmiljön för personalen. För att förbättra arbetsmiljön måste arbetsgivaren lyssna på personal och fackförbund, tystnadskultur motverkas och öppen debatt uppmuntras.

Högkvalificerad vårdpersonal som läkare, sjuksköterskor och fysioterapeuter lämnar idag den offentliga vården och går till privatägd enklare primärvård där deras specialistkompetens inte kommer till användning. Det är slöseri med kompetens och resurser. Orsaken är pressade arbetsvillkor, sämre arbetstider och lägre löner i den offentliga sektorn. Kompetensutveckling måste uppmuntras och kunnig vårdpersonal med specialistkompetens ska få högre lön.

Coronakrisen har bidragit till att utbildnings- och forskningsskulden växt. Det krävs extra resurser för att åtgärda detta. Men kompetensförsörjningen hotas även eftersom privata vårdgivare varken deltar i grund- eller vidareutbildning av vårdpersonal. De privata vårdgivarna måste ta sitt ansvar för utbildningsplatserna, men många av dem saknar infrastruktur för att kunna erbjuda högkvalitativa utbildningsplatser. Allmänläkare i Region Stockholm har sämst möjlighet till fortbildning. De produktionsstyrda ersättningssystemen kommer att undergräva en kunskapsstyrd sjukvård där vårdpersonalen har tillgång till senaste evidens. Genom att återta viktiga vårdstrukturer i offentlig regi kan vi säkra kompetensförsörjningen för framtiden.

Coronakrisen har bidragit till att utbildnings- och forskningsskulden växt. Det krävs extra resurser för att åtgärda detta.

Kostnaderna för inhyrd personal är mycket höga. Första halvåret 2020 kostade den inhyrda personalen 370 miljoner kronor för regionen. Dessa pengar borde istället läggas på att förbättra arbetssituationen och lönerna för egen personal.

- ✓ Inför en personalmiljard:
  - Höj ingångslönerna för specialistsjuksköterskor och undersköterskor
  - Erbjud betald specialistutbildning för undersköterskor
  - Alla anställda ska omfattas av kollektivavtal, även inom privata vårdföretag
- ✓ Ge mer resurser till akutsjukhusen i sjukhusavtalen så att de kan anställa mer sjukvårdspersonal och öppna stängda vårdplatser.
- ✓ Extra resurser för att pressa tillbaka utbildnings- och forskningsskulden efter Coronakrisen.
- ✓ Kräv att regionens privata vårdentreprenörer ska erbjuda praktikplatser och utbildningsplatser.
- ✓ Locum ska erbjuda fler personalbostäder.
- ✓ Utred möjligheten att skriva av studielån för personal som har arbetat länge inom Region Stockholm.

Övriga satsningar inom hälso- och sjukvården

Nystart för Nya Karolinska Solna efter högerns haveri

Nya Karolinska Solna (NKS är en av de största och dyraste politiska skandalerna i modern tid. Bygget har kantats av kryddade konsultfakturor, jäv, personalflykt och skyhöga kostnader. Den högerallians som har styrt regionen är ansvariga. Nu måste NKS få en nystart.

NKS ska vara ett sjukhus med välfungerande vårdkedjor, välmående personal och en blomstrande verksamhet för forskning och utbildning. Sjukhuset ska drivas av regionen med tillitsbaserad styrning. Patienternas behov ska styra vården och sjukhuset ska ha tillräckliga resurser för att anställa den personal som behövs. Flykten av specialistutbildad personal till privata vårdgivare måste stoppas. NKS ska ha en styrelse med tydligt ansvar, bestående av politiskt förtroendevalda.

Nya Karolinska är i huvudsak ett sjukhus för högspecialiserad vård men inom vissa områden får även mindre komplicerad vård plats för att säkerställa kompetensförsörjning och utbildningsplatser för sjuksköterskor och läkare. En normal akut och förlossningsavdelning kan öppnas på sjukhuset för att avlasta andra verksamheter i regionen.

Regionen behöver göra sig fri från det kostsamma OPS-avtalet som omfattar 57 miljarder kronor och som löper ut år 2040 och själv ta kontroll över kostnader och drift. Det skulle innebära en viktig besparing för regionen. Vi vill lyssna på personalens åsikter och återskapa en fungerande verksamhetsmodell som motverkar stuprör och revirtänkande. Personalen har vittnat om den tystnadskultur som varit rådande. Det är mycket viktigt att skapa en sund arbetsmiljö där alla öppet kan framföra kritik och komma med förslag på förändringar.

Den nya verksamhetsmodellen värdebaserad vård, inspirerad av new public management, har implementerats av konsulter som kostat skattebetalarna närmare en miljard kronor. Många av dessa fakturor, framför allt från Boston Consulting Group, saknar giltiga underlag. Dessa oegentligheter måste utredas och de ansvariga ska ställas till svars.

- ✓ Tillsätt en opartisk utredning för att undersöka vad det kostar att säga upp OPS-avtalet, samt vilka ekonomiska konsekvenser det skulle innebära.
- ✓ Ge NKS akutmottagning ett bredare uppdrag för att kunna ta emot fler patienter med olika svårighetsgrad.
- ✓ Tillsätt en kriskommission med uppdrag att utreda alla oegentligheter kring NKS-bygget och införandet av en ny verksamhetsmodell.

Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje (KSON) – Tiohundra AB

Vänsterpartiet är mycket positiva till den så kallade Norrtäljemodellen, där regionen och kommunen samarbetar inom Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje och Tiohundra. I centrum står patientfokus, effektivisering och områdesansvar. Det är drivkraften, inte konkurrens. Norrtälje har många socioekonomiskt utsatta grupper och en större andel äldre än den övriga regionen. Det innebär en tyngre vårdbörda men regionen tar inte hänsyn till det. Norrtälje sjukhus har den lägsta ersättningsnivån i hela landet. Den behöver justeras upp i nivå med Södertälje sjukhus. På grund av låga ersättningsnivåer och höga läkemedelskostnader befinner sig Tiohundra AB i ekonomisk kris.

I den blågröna budgeten fastställs att man ska flytta beställningen av vård för Norrtäljes invånare från den lokala direktionen till regionens centrala hälso- och sjukvårdsnämnd. Det skulle slå sönder en av grundvalarna för Norrtäljemodellen: de lokala erfarenheterna som grund för att styra den lokala vården. Region Stockholms köp och sälj-tänkande kring vården är ingen lösning.

Vi vet att Norrtäljemodellen är en succé vad gäller verksamheten. De har lyckats samordna hemtjänst, hemsjukvård och rehabilitering vilket minskar antalet personer som den man måste ha kontakt med. Här fungerar vårdplaneringen vid utskrivning från slutenvård till hemmet på ett föredömligt sätt. På Norrtälje sjukhus råder inte köp- och säljtänkandet. Den bärande idén är istället ”Vi hjälps åt”. Det har lett till att man har landets mest effektivt arbetande sjukhus. Utvärderingar visar att både personal och patienter är nöjda.

Coronakrisen har också hanterats på ett bättre och mer effektivt sätt än i övriga regionen. Det visar att denna typ av vårdstruktur fungerar både i vardagen och i krislägen.

Även i Södra Älvsborg har en välfungerande modell utvecklats som innebär nära samarbete mellan region och kommuner för en sammanhållen vårdkedja. Region Stockholm bör lära av detta och undersöka möjligheten att införa en liknande modell i delar av länet.

- ✓ DRG-ersättningen och läkemedelsersättningen korrigeras för en långsiktigt hållbar utveckling av Tiohundra/Norrtäljemodellen.
- ✓ Nej till att flytta beställningen av vård för Norrtäljes invånare från den lokala direktionen till regionens centrala hälso- och sjukvårdsnämnd.
- ✓ Utred möjligheten att införa liknande modeller med inspiration från Norrtälje och Södra Älvsborg i Nynäshamn och Södertälje.

Förlossning och abortvård

Alla föräldrar ska kunna lita på att de får en trygg och säker förlossning. Vänsterpartiet vill att den planerade förlossningskliniken på S:t Görans sjukhus öppnas under 2021. Vi vill att kliniken arbetar efter konceptet *Min Barnmorska* och att hemförlossningar blir en del av utbudet. En sammanhållen kedja från barnmorskemottagning genom förlossning och vidare till barnavårdscentralen där familjerna lär känna barnmorskorna är en viktig faktor för en god föräldraupplevelse. Förlossningsvården måste också innefatta stöd och uppföljning under den första tiden hemma efter förlossningen. 10–15 procent av alla kvinnor drabbas av en förlossningsdepression tiden efter förlossningen. För kvinnor med fysiska eller psykiska besvär efter förlossning måste vård tillgängliggöras tydligare än idag.

Det är viktigt att det inom hela förlossningsvården finns drivkraft för att utveckla och förbättra verksamheten genom innovation. Vänsterpartiet ser helst att förlossningsvården på sikt drivs helt i egen regi.
Vi vill försäkra oss om att det finns utrymme för olika personalutvecklade verksamhetsmodeller. Vi vill att anställda inom förlossningsvården ska känna en hög arbetstillfredsställelse och ha en trygg och säker arbetsmiljö. Det kan innebära arbetstidsförkortningar och hälsosamma scheman.

Förlossningsenheter kan vara barnmorskeledda, men ska finnas i nära anslutning till ett sjukhus med neonatalavdelning och barnläkarjour. Förlossningsverksamheten ska vara nära knuten till undervisning och forskning.

Aborträtten inskränks i flera länder i vår omvärld och måste värnas i Sverige. Även här finns starka krafter som vill inskränka kvinnors rätt till abort. Det ska inte vara möjligt att av religiösa eller andra moraliska skäl vägra utföra hälso- och sjukvård. Region Stockholm ska tillgängliggöra information om abort i regionen, även för utländska medborgare. Papperslösa och andra som vistas i Sverige utan sjukförsäkring har rätt till abort enligt principen vård som inte kan anstå. All abortvård som erbjuds i Region Stockholm ska ske professionellt och med ett gott bemötande. Utförare som inte uppfyller kraven ska omedelbart bli av med sina avtal.

- ✓ Öppna förlossningen på S:t Görans sjukhus efter konceptet Min Barnmorska under 2021.
- ✓ Öppna upp NKS Solna eller Huddinge förlossning för ytterligare 1 000 förlossningar per år.
- ✓ Initiera ”forskningsträffar” för klinikledningarna för att uppmuntra innovation och utveckling.
- ✓ Tillgängliggör information om abort för utländska medborgare.

Sjukvård för barn och ungdomar

All barnsjukvård ska vara avgiftsfri, vilket innebär att Vänsterpartiet avskaffar avgiften för akut barnsjukvård. Slutenvården för barn ska ha tillräckligt med vårdplatser för att kunna ta hand om de barn som behöver. En plan för att öppna alla stängda vårdplatser inom slutenvården för barn ska omedelbart tas fram. Familjeperspektivet ska genomsyra vården, och det ska finnas plats för föräldrarna när deras barn vistas på sjukhus.

Barnsjukvården ska vara tillgänglig för alla barn som behöver den. Tyvärr har den fria etableringen av BUMM (Barn- och ungdomsmedicinsk mottagning) resulterat i en snedvridning av vården där antalet mottagningar i centrala Stockholm uppgår till 29 och antalet i övriga länet är 34. Mottagningar ska finnas där behoven är som

störst. Vänsterpartiet vill avveckla den fria etableringsrätten för BUMM och skapa mottagningar i offentlig regi.

Det ska finnas ett brett och tillgängligt utbud av familjecentraler i regionen. Inom ramen för familjecentralen samlas olika funktioner som barn och familj behöver under uppväxten, som barnavårdscentral, barnfysioterapi, mödravård, socialtjänst, öppna förskolan, BUP och första linjens psykiatri för barn. Vänsterpartiet vill bygga ut första linjens barn- och ungdomspsykiatri. Verksamheten ska organiseras som en integrerad del av familjecentraler, barnavårdscentraler, elevhälsan och ungdomsmottagningar. För att åstadkomma detta behöver samverkan med kommunerna formaliseras.

Barn- och ungdomspsykiatrin (BUP) behöver mer resurser så att alla barn och unga som mår dåligt ska få snabb och effektiv hjälp. Ungdomsmottagningarna ska finnas för alla ungdomar i regionen. Ungdomar ska kunna söka hjälp på tider som passar dem och de ska själva kunna välja vilken mottagning de vill gå till. Vi tror på en mångfald av ungdomsmottagningar där större centrala mottagningar kan ha bredare kompetenser och de mindre lokala ha områdesspecifika uppdrag. Det kräver att hälso- och sjukvårdsuppdraget drivs i egen regi i nära samarbete med kommunerna.

Hbtq-ungdomar ska kunna vända sig till vilken ungdomsmottagning som helst och veta att de möter personal som har hbtq-kompetens. Mottagningar ska kunna specialisera sig utifrån de behov som finns lokalt, exempelvis för att identifiera och hjälpa ungdomar som lever i hedersproblematik. Vi vill ta fram en överenskommelse mellan regionen och kommunerna om en samsyn kring ungdomsmottagningarnas uppdrag.

- ✓ Avskaffa avgiften för akut sjukvård för barn.
- ✓ Utred var barn- och ungdomsmedicinska mottagningar bör finnas för att tillgodose det behov som finns.
- ✓ Stärk resurserna till BUP.
- ✓ Bygg ut den första linjens psykiatri för barn och ungdomar i samverkan med kommunerna.

Sjukvård för äldre

Coronakrisen har slagit mycket hårt i den äldre generationen. Den marknadsstyrda vårdmodellen i Stockholm har slagit sönder vårdkedjorna och motverkar därmed det viktigaste: att ge bästa möjliga vård till de sjukaste.

Många gamla på äldreboenden har dött av covid-19 på grund av dålig samordning mellan region och kommuner, personal som inte getts tillräcklig utbildning och ett vårdsystem som prioriterar de egna kostnadsställena framför vårdtagarna. Vi vet idag att privata vårdbolag istället för att ha läkare på plats i äldreomsorgen låtit dem ordinera palliativ vård över telefon, trots att läkarna inte mött dessa patienter tidigare. Det är hög tid för Region Stockholm och alla kommuner att självkritiskt analysera denna katastrof. Det krävs kraftfulla åtgärder som säkrar att det aldrig händer igen.

Vänsterpartiet vill att vårdcentralerna ska ha områdes- och listningsansvar. Områdesansvaret innefattar särskilt ansvar för medicinskt stöd på äldreboenden. Detta kräver att dagens modell med Vårdval läkarinsatser i särskilt boende för äldre avvecklas. Sjukvårdskompetensen måste höjas på alla äldreboenden.

Vi vet att äldre generellt, om man tillfälligt bortser från covid-19, är friska långt upp i åren. Men det kommer alltid en tid när hälsan och orken vacklar. Trenden har varit att bo kvar hemma så länge som möjligt, men exakt hur länge avgör den kommunala biståndsbedömningen. Kostnaderna för äldreboenden gör att dessa bedömningar kan bli restriktiva och att allt fler äldre trots omfattande vårdbehov bor kvar i vanliga bostäder. Många äldre är multisjuka och stuprörstänk blir katastrofalt när många olika läkare blir inblandade. I värsta fall kan det leda till övermedicinering. Äldrecentraler som är specialiserade på äldre patienter och som ser helheten och komplexa tillstånd kan vara till god hjälp. Sjukgymnaster, dietister, syn- och hörselinstruktörer och socialtjänstens biståndsbedömare kan knytas till äldrecentraler.

- ✓ Vårdcentralerna ges områdes- och listningsansvar med särskilt medicinskt ansvar för äldreboenden.
- ✓ Inrätta äldrecentraler med specialistkompetens.
- ✓ Närsjukvården organiseras så att inte äldre människor i onödan tvingas söka sig till akutsjukhusen.

- ✓ Förbättra regionens samarbete med kommunernas äldrevård så att vårdkedjorna fungerar.
- ✓ Multisjuka äldre ska få en medicinskt ansvarig läkare.
- ✓ De patienter som önskar får en fast kontaktperson inom sjukvården.
- ✓ Kunskapen om läkemedelspåverkan på äldre kvinnor behöver öka och implementeras.

Vuxenpsykiatri och beroendevård

Psykisk ohälsa är ett av de största samhällsproblemen och unga kvinnor är särskilt utsatta. Coronakrisen kommer att ytterligare öka den psykiska ohälsan. Det kräver åtgärder redan nu. Vi behöver en hälso- och sjukvård som kan fånga upp personer tidigt, innan det leder till stort lidande och i värsta fall suicid. Personer med svåra suicidtankar ska få omedelbar hjälp av psykakut och psykiatriambulans. Vänsterpartiet vill se en psykiatri och en beroendevård som är dimensionerad utifrån den sjukdomsbörda som finns. Det krävs en kraftig utbyggnad av antalet vårdplatser och ett utvecklat samarbete med öppenvården. Psykvården måste vara aktiverande, och här spelar kulturen en viktig roll. Det måste också skapas särskilda kvinnoavdelningar för att motverka risken för övergrepp.

Psykiatrin behöver byggas ut i socioekonomiskt svaga områden, något som försvåras av den fria etableringen av psykiatriska mottagningar. Många äldre är idag deprimerade och särskilda insatser behövs för att stärka äldrepsykiatrin. Alla, oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, ska känna sig trygga om de behöver slutenvård inom beroendevård eller psykiatri. Vårdgarantin ska gälla även inom psykiatrin.

Ingen med beroendeproblematik ska falla mellan stolarna inom socialtjänst, psykiatri eller beroendevård. Vårdkedjan behöver stärkas mellan avgiftning och kommunernas behandlingsinsatser. Sprututbytesprogrammet bör få tillräckliga resurser för att kunna finansiera sitt Naloxon-program. En ny sprututbytesmottagning bör skapas i Södertälje. Dessa program är viktiga för att människor med beroendeproblematik ska ha resurser och möjligheter att blir drogfria. Det återkommande problemet med stängda vårdplatser sommartid måste åtgärdas.

- ✓ Stärk primärvården med psykologer för att vara en del av första linjens psykiatri.
- ✓ Inrätta särskilda vårdavdelningar inom psykiatrisk slutenvård och beroendevård för kvinnor och transpersoner.
- ✓ Skapa en ny sprututbytesmottagning i Södertälje.

Tandvård

Det ska inte synas i munnen hur mycket pengar man tjänar. Vi vill att man ska kunna gå till tandläkaren oavsett om man har hög eller låg inkomst. Tack vare Vänsterpartiet är åldersgränsen för fri tandvård i Sverige nu 23 år efter en uppgörelse med den tidigare S/MP-regeringen. Vår vision är att tandvården ska ingå i den allmänna sjukförsäkringen.

Region Stockholm har ansvaret för Folktandvården i hela regionen och måste värna om låga priser för att göra tandvården mer tillgänglig. Istället väljer det blågröna styret att höja tandvårdstaxan med 2,5 procent.

Folktandvården måste utveckla sitt uppsökande uppdrag för att förbättra tandhälsan i socioekonomiskt utsatta områden och i särskilt utsatta grupper som människor med psykisk ohälsa, demens och/eller beroendeproblematik samt personer över 80 år.

Arbetet mot fusket med olika tandvårdsbidrag måste koordineras bättre. Det senaste året har flera tandvårdsföretag avslöjats med att ha mottagit bidrag för behandlingar som inte har genomförts. Det handlar om tiotals miljoner kronor. Det blågröna styret kräver bara pengarna tillbaka och vidtar inga rättsliga åtgärder. Vilka andra kriminella behandlas på detta minst sagt överseende sätt? De som fuskat måste polisanmälas och stängas av från framtida avtal och bidrag.

- ✓ Utveckla Folktandvårdens uppsökande verksamhet i socioekonomiskt utsatta områden och för särskilt utsatta grupper.
- ✓ Personer med psykisk ohälsa och beroendesjukdom ska erbjudas förmånlig tandvård för bättre munhälsa.
- ✓ Stärkt arbete mot fusk med tandvårdsbidrag. De som fuskar ska inte bara återbetala, utan även polisanmälas och stängas av från framtida avtal och bidrag.

Klimat

Region Stockholm ska vara ett föredöme i klimatarbetet. Inom hälso- och sjukvården måste all personal utbildas om hur miljö- och klimatfrågorna påverkar vården. När nya sjukhus och vårdcentraler ska byggas eller byggas om ska både byggprocesserna och de nya byggnaderna vara klimatsmarta. Nära och effektiv vård minskar antalet transporter. Regionens upphandling av vårdmaterial måste präglas av hållbarhet och klimatsmarta val. Engångsmaterial ska bara användas när inga andra alternativ finns. Maten som serveras i regionens vård-verksamhet ska ha låg klimatpåverkan.

Värmeböljor har negativa effekter på sjukvården. Fler åtgärder krävs för att skydda patienter, vårdpersonal och utrustning. Hälso- och sjukvården måste förbereda sig på att möta nya sjukdomar, globala epidemier, problem med elförsörjning och att säkra rent vatten.

- ✓ Satsa på klimatutbildningar för hälso- och sjukvårdspersonal.
- ✓ Upphandling av vårdmaterial ska vägledas av hållbarhetsprincipen.
- ✓ Minska användningen av engångsmaterial i vården.
- ✓ Maten i vården ska vara baserad på klimatmedvetenhet.
- ✓ Alla om- och nybyggnationer ska vara klimatsmarta.

Trafik

En kollektivtrafik för alla

Vänsterpartiets vision är ett samhälle där människor lever jämlikt och jämställt utan att förstöra miljö och klimat. Kollektivtrafik, cyklister och fotgängare ska prioriteras i trafiken. Med en attraktiv kollektivtrafik som är tillgänglig och trygg för alla vill vi bidra till en hållbar utveckling. Utsläppen inom transportsektorn står för en tredjedel av Sveriges utsläpp. Sverige har som målsättning att utsläppen från inrikes transporter ska minska med minst 70 procent senast 2030. Målet nås dock inte med dagens beslutade åtgärder och kommer att kräva omfattande åtgärder i form av nya styrmedel och investeringar för att uppnås. För att minska klimatutsläppen som kommer från transporter måste fler resa med kollektivtrafiken och färre med egen bil. Vi vill att fler ska resa kollektivt och därför vill vi göra det billigare. Det är feministiskt, jämlikt och klimatsmart.

Vi vill att regionen sätter som mål att öka kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna med minst 10 procentenheter till år 2030. Framkomligheten måste bli bättre för kollektivtrafiken, men även för cyklister och fotgängare, för att tillgängliggöra regionen för alla utan att förstöra miljön och klimatet. El från sol, vind och vatten är de mest miljövänliga energikällor vi har och därför ska det i första hand vara el som driver kollektivtrafiken.

Kollektivtrafikens uppgift är att göra regionen tillgänglig för alla. Dagens biljettpriser gör den otillgänglig för många och dess potential att bidra till klimatomställningen nyttjas inte. Redan före coronapandemin gick utvecklingen åt fel håll, andelen resor med kollektivtrafiken minskade medan biltrafikens andel ökade. Det är ett underkännande av den förda politiken. Kollektivtrafikanter, cyklister och fotgängare måste prioriteras, för klimatet och jämlikheten. Vänsterpartiet vill skapa ett rättvist samhälle som respekterar de planetära gränserna. Nu ökar istället utsläppen av växthusgaser och det måste vi ändra på.

Vår vision är en väl fungerande kollektivtrafik och då måste de som arbetar i kollektivtrafiken ha bra arbetsvillkor. Vårt mål är att driva kollektivtrafiken utan vinstintressen i egen regi. Idag är kollektivtrafiken splittrad mellan olika vinstdrivande företag. Vinsterna skapas genom att spara på personal och det försämrar kvaliteten. Målet ska inte vara privata vinster utan att skapa bästa möjliga kollektivtrafik. Vi värnar om skattemedel och vill inte bryta pågående avtal i förtid, men allt eftersom avtalen löper ut ska regionen ta över i egen regi. Vi ser tunnelbanan, sjötrafiken, kundtjänsten och biljettkontrollen som särskilt viktiga att driva i egen regi.

Ska fler resa kollektivt måste tillgängligheten öka. Kollektivtrafiken ska utformas så att alla, oavsett kön, ålder, klass, normbrytande funktionalitet och bostadsort, ska kunna ha tillgång till hela regionen. Det är feministiskt, jämlikt och klimatsmart.

- ✓ Skapa en välkomnande, tillgänglig och trygg kollektivtrafik med god framkomlighet.
- ✓ Inför en låg taxa med sikte på nolltaxa.
- ✓ Driv all kollektivtrafik i egen regi.

Tillgänglig, trygg och välkomnande

För Vänsterpartiet är kollektivtrafiken en samhällstjänst och den som utestängs från kollektivtrafiken utestängs även från samhället. Det är därför vi vill ta bort fysiska hinder i kollektivtrafiken, förbättra och utöka underhåll av hissar och rulltrappor och ha bättre belysning. Vi vill ta bort de utrymmeskrävande och hindrande spärrarna och ha ett fritt välkomnande kollektivtrafiksystem där betalningsansvaret läggs på resenären. Vi vill också sänka taxan för att inte ekonomin ska vara ett hinder för att resa med kollektivtrafiken. Tryggheten i och kring kollektivtrafiken måste öka och trygghetsarbetet inriktas på resenärernas olika behov. Vi vill ha mer synlig personal i kollektivtrafiken och ett utökat samarbete med civilsamhället i och kring kollektivtrafiken. Vi vill utöka kunskapen om vad som gör resenärer otrygga och i vilka situationer för att kunna sätta in åtgärder för större trygghet.

Trängsel är ett stort problem och hindrar många att resa med kollektivtrafiken, både innan pandemin och under den. Idag är kollektivtrafiken uppdelad i avtalsområden, och det går varken att flytta personal eller fordon mellan dessa om det skulle uppstå trängsel. Pandemin har bekräftat det vi länge hävdat. Ska trafiken kunna anpassas till

resenärernas behov måste regionen ha full rådighet över både fordon och personal. Då måste den drivas i egen regi med egna anställda. Vi vill därför ta tillbaka och driva kollektivtrafiken i egen regi för att ha kunskap om trängsel, behov och brister och kunna anpassa trafiken därefter.

För att kollektivtrafiken ska vara tillgänglig för alla måste den anpassas för människor med olika funktionsvariationer, ålder och kön. Fordon, vagnar och miljöer ska utformas så att de anpassas för större välkomnande med öppna spärrlinjer i tunnelbanan och pendeltågstrafiken, samt med påstigning även genom de bakre dörrarna på bussarna. Vidare är det viktigt för tillgängligheten att rulltrappor och hissar fungerar, och vid avbrott ska det inkluderas i den kontinuerligt uppdaterade trafik- och störningsinformationen.

En erfarenhet pandemin är att när bussarnas framdörrar stängdes av och förarnas viseringsplikt upphörde för att skydda dem från att bli smittade påverkade det i viss mån biljettintäkterna negativt. Om det system med öppen spärrlinje som vi förespråkar redan varit på plats hade resenärerna haft möjlighet och varit vana vid att visera sina biljetter själva, och intäktsbortfallet hade inte blivit lika stort. Utifrån ett arbetsmiljöperspektiv är det viktigt att påstigning tillåts genom de bakre dörrarna även framöver och att förarna slipper arbetsuppgiften att visera resenärerna. Det förbättrar även flödet och därigenom restiderna.

Utöver fysiska anpassningar av fordon, stationer, hållplatser och bryggor är det viktigt att det finns synlig personal på stationer, tåg och bussar som kan vägleda resenärerna. Vi vill ha fler anställda i kollektivtrafiken. Närvarande personal gör kollektivtrafiken tryggare och säkrare för alla. Alla resenärer upplever inte att ordningsvakter eller väktare ger trygghet, även om många gör det. All ordningspersonal som arbetar i kollektivtrafiken måste ha bra villkor, tillräcklig utbildning och under arbetsdagen ha tillgång till toalett, omklädningsrum, lunchrum och pausrum. Biljettkontroller kan i sig skapa otrygghet och både biljettkontrollanternas arbetsmiljö och förutsättningar för en bra arbetsmiljö förbättras.

Poliser ska finnas där brott begås men också arbeta förebyggande i hela samhället. Vi är däremot motståndare till förslag på att polis ska kunna visitera resenärer utan att någon misstanke om brott föreligger; vi ser vad liknande åtgärder i andra städer inneburit för olika resenärers trygghet och utsatthet.

För att regionen ska göras tillgänglig för alla måste bussarna komma fram snabbare. Vi vill höja snitthastigheten och därmed kapaciteten. Redan med samma antal bussar kan trängseln minska och tillgängligheten öka samtidigt som fler resenärer kommer fram snabbare. De viktigaste stomlinjerna ska vara av så kallad BRT-standard (Bus Rapid Transit) med helt separata vägar och egna hållplatser motsvarande spårvägsstandard. En ökad framkomlighet för kollektivtrafik, cyklar och fotgängare leder till en begränsad framkomlighet för privatbilismen. Då blir kollektivtrafiken mer attraktiv.

Vi är tydliga i vår prioritering av kollektivtrafiken när ny infrastruktur ska byggas eller gammal ändras eller byggas ut. Vi säger nej till nya motorvägar i Region Stockholm eftersom de stjäl viktiga resurser från kollektivtrafiken och leder till ökat bilberoende och ökade utsläpp. Vänsterpartiet ingår inte i några majoritetsöverenskommelser och kan säga nej till Förbifart Stockholm som byggs, Tvärförbindelse Södertörn som planeras och Östlig förbindelse som är utpekat riksintresse men saknar finansiering. Nya motorvägar skapar nya barriärer och leder till en region där fler måste och kan ta bilen till arbete, utbildning och fritidsintressen.

Coronapandemin har visat att våra transportbehov kan förändras. Under pandemin har resandet gått ned och invånarna i många städer och regioner har fått uppleva hur världen kan se ut utan trafikstockningar, avgaser och smog. Många städer och regioner har också använt lärdomarna från pandemin för att omfördela utrymmet från bilar till cykel, gång och kollektivtrafik. Vi vill att regionen tar en aktiv roll i omställningen till ett transportsnålt samhälle där cykel, gång och kollektivtrafik får större plats på bekostnad av utrymme för biltrafik. Om det befintliga väg- och gatuutrymmet omfördelas och regionens invånare uppmuntras att ersätta resor med digitala möten behövs inte dyra och komplicerade utbyggnader av infrastrukturen på samma sätt som innan pandemin. Om fler bussar får egna körfält ökar framkomligheten och fler kommer fram i tid, om mer vägyta kan gå till raka, säkra cykelvägar kan fler cykla vilket bidrar till bättre folkhälsa och minskade utsläpp från transporter.

När nya bostadsområden byggs ska det finnas fungerande kollektivtrafik från första inflyttningsdagen så att invånarna inte blir beroende av bil. På landsbygden kan underlaget vara för lågt för vanliga busslinjer och då ska det finnas anropsstyrd trafik. Tillgång till toaletter behövs vid fler stationer.

Regionen ska också göras mer tillgänglig genom att cyklister och fotgängare får fler och säkra vägar i trafiken. Cykel- och gångvägar till och från stationer och hållplatser måste inkluderas i planeringen av kollektivtrafik. Säkra cykelparkeringar ska finnas nära kollektivtrafiken. Region Stockholm ska införa och samordna ett regionalt lånecykelssystem med kommunerna.

Konsten i kollektivtrafiken ska få ökat utrymme och reklam ska minska. Vänsterpartiet vill se en tydligare reklampolicy. Våra gemensamma utrymmen ska vara fredade från diskriminerande, sexistisk och stereotyp reklam. SL ska vara fri från både fossil- och spelreklam. Vårt mål är att kollektivtrafiken ska vara fri från kommersiella budskap.

- ✓ Inför ett system med öppna spärrlinjer.
- ✓ Bygg plattformsväggar i tunnelbanan. Prioritera stationer med hög olycksrisk och trängsel.
- ✓ Utvidga ledsagartjänsten för hela resan, från dörr till dörr.
- ✓ Inför ombordpersonal på Tvärbanan och Nockebybanan och behåll befintlig ombordpersonal på Roslagsbanan och Saltsjöbanan.
- ✓ Vid upphandlingar inom färdtjänsten ska förarna ha adekvat utbildning och goda arbetsvillkor så att de kan ge god service.
- ✓ Förbättra trafik- och störningsinformation. Hissar och rulltrappor ska inkluderas.
- ✓ Förbättra underhållet av rulltrappor och hissar och ta tillbaka det i egen regi.
- ✓ Förbättra tillgången på toaletter för resenärerna.
- ✓ Förbättra belysningen i och kring kollektivtrafiken.
- ✓ Säkerställ att det finns säkra utrymningsvägar för människor med funktionsvariationer på alla stationer.
- ✓ För en medborgardialog och utveckla ökat samarbete mellan SL och kommunerna för en förbättrad tillgänglighet vid busshållplatser, bryggor och stationsentréer.
- ✓ Mer konst och mindre reklam i kollektivtrafiken.
- ✓ Inför en reklampolicy för att stoppa sexistisk och stereotypiserande reklam samt fossil- och spelreklam.
- ✓ Kollektivtrafiken ska finnas på plats när nya bostadsområden invigs.
- ✓ Tidigarelägg Spårväg syd.
- ✓ Utred en förlängning av Roslagsbanan till Rimbo.
- ✓ Utveckla anropsstyrd trafik på landsbygden och för dem som inte kan åka med vanliga bussar eller tåg.
- ✓ Utveckla båttrafiken i skärgården och på Mälaren som en del av kollektivtrafiken, med smidiga övergångar till landtrafiken.
- ✓ Ansök hos regeringen om att göra trängselavgiften till en lokal avgift, där intäkterna ska gå till mer kollektivtrafik, inte till motorvägar.
- ✓ Inför BRT-standard på de viktigaste stomlinjerna.
- ✓ Inför signalprioritering och fler reserverade sammanhängande körfält för bussar
- ✓ Nya bussar ska ha bredare dörrar, själv-visering och påstigning genom alla dörrar.
- ✓ Fordon ska ha en flexibel inredning med plats för barnvagnar, rullatorer, rullstolar, bagage och cyklar.
- ✓ Nybyggaröverenskommelserna ska inkludera krav på prioriterad framkomlighet för kollektivtrafik, cykel- och gångtrafik, samt klimatmedveten bilparkeringspolicy.
- ✓ Utveckla ett regionalt lånecykelsystem integrerat med övrig kollektivtrafik.
- ✓ Underlätta att ta med cykel i kollektivtrafiken.
- ✓ Bygg säkra cykelparkeringar, tillåt cykel i kollektivtrafiken och inför ett regionalt lånecykelsystem.
- ✓ Trafiknämnden ska vara pådrivande i arbetet med kombinerad mobilitet med ett ”hela resan”-perspektiv.

Låg och enhetlig taxa

Vänsterpartiets vision är att alla ska kunna resa kollektivt och få tillgång till hela vår region, oavsett ekonomisk situation. Det borgerliga styret har tillsammans med MP höjt priset på SL-kortet varje år. Ett 30-dagars kort har

höjts med 140 kronor till 930 kronor sedan 2017. Det är en höjning på drygt 17,7 procent, medan inflationen under samma period endast varit 4,65 procent. I den blågröna majoritetens budget höjs nu månadskortet med ytterligare 20 kronor till 950 kronor. I andra europeiska huvudstäder sänker man priser vilket innebär en större tillgänglighet och att fler reser kollektivt.

Vi vill sänka biljettpriserna och på lång sikt vill vi införa nolltaxa. Nu nås inte ens det uttalade målet om en skattefinansieringsgrad på 50 procent. SL-taxan ska gälla för regionens alla invånare utan diskriminering. Samma biljettpriser och taxebestämmelser ska gälla i färdtjänsten och den kollektiva sjötrafiken.

Tidigare har biljettintäkterna setts som relativt stabila, men under pandemin har det visat sig vara ett skört system. Nu beräknas biljettintäkterna under 2020 minska med cirka 3,6 miljarder jämfört med budget. Med en högre skattefinansieringsgrad hade intäktsbortfallet inte blivit lika stort, och med helt avgiftsfri kollektivtrafik hade det varit noll. Med andra ord hade det varit ett mer förutsägbart finansieringssystem om trafiken i högre grad finansierades via skatten.

Vår satsning på fria resor för barn och unga är en jämlikhetsreform som också ökar kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna. Dagens unga kommer därmed se kollektivtrafiken som det naturliga färdmedlet även i framtiden. Vi måste få fler att ställa bilen och ta bussen. Det är avgörande för klimatet.

Vänsterpartiet vill ge fria resor för pensionärer i lågtrafik. Det skulle dessutom bidra till minskad trängsel under högtrafik.

- ✓ Behåll priset på periodkorten och enkelbiljetterna på 2018 års nivå, 860 kronor för ett 30-dagars periodkort till fullt pris.
- ✓ Inför fria resor för barn och unga upp till 18 år.
- ✓ Inför fria resor för pensionärer i lågtrafik.
- ✓ Förläng enkelbiljettens giltighetstid till 120 minuter.
- ✓ Fri tilldelning av resor för de som reser med färdtjänst och rullstolstaxi.
- ✓ Ordinarie SL-taxa ska gälla året om inom skärgårdstrafiken.
- ✓ Utred ett införande av nolltaxa.

Kollektivtrafik i egen regi

Vår vision är en väl fungerande kollektivtrafik för resenärerna med bra arbetsvillkor för personalen. Därför är vårt mål att driva kollektivtrafiken i egen regi och utan vinstintressen.

Personalen är den viktigaste tillgången och organisationen ska präglas av tillit till de anställdas kompetens. Dagens återkommande upphandlingar skapar osäkra anställningar och pressade arbetsvillkor vilket går ut över kvaliteten på trafiken. Coronapandemin har också visat hur personalen fått hantera situationen och i många fall utsatts för smittorisk. I väntan på att trafiken drivs i egen regi måste personalens arbetsvillkor förbättras.

Vi vill att SL tar ett större ansvar i arbetsmiljö, utbildning och kompetensfrågor för all personal som arbetar i kollektivtrafiken. Vår vision är att driva kollektivtrafiken i egen regi med egna anställda. Tills egen regi är på plats ska SL ställa krav på kollektivavtal, bra arbetsmiljö, kompetensutveckling, meddelarfrihet, tillgång till rastrum, personaltoalett etc. Trygga anställda ger en trygg kollektivtrafik. Det är SL:s ansvar att de som arbetar i kollektivtrafiken har trygga anställningar, bra villkor, tillräckligt många kollegor och en bra arbetsmiljö utan ensamarbete. Det ansvaret kan inte överlåtas helt på operatörerna och måste kravställas i all upphandling.

Skatte- och biljettintäkterna ska oavkortat användas till kollektivtrafiken. Idag går skattepengar till de upphandlade företagens vinster, ledning och administration. MTR:s avtal att sköta trafikeringen av tunnelbanan har genererat i ca 100 miljoner i vinst per år under tio år. Upphandlingar, överklaganden och kontrollsystem kostar dessutom mycket pengar. De kostnaderna skulle försvinna om all kollektivtrafik drivs i egen regi.

Coronapandemin och den kris som den orsakat visar med all tydlighet på många av de problem som finns med att

driva kollektivtrafiken med upphandlad trafik. I en situation när trafikförvaltningen måste agera snabbt och fatta beslut som får genomslag skapar situationen med många olika operatörer och avtalsrelationer onödiga problem. Förvaltningen har inte automatisk tillgång till verksamhetsinformation då den finns hos operatörerna och man måste ta hänsyn till rådande avtal. Detta för med sig att besluten riskerar att ta längre tid och vara sämre underbyggda. I denna kris har avtalens olika ersättningsmodeller, till exempel VBP-modellen som ger operatören betalt per ”blippad” biljett, skapat problem. Med ett uppsplittrat ansvar för trafiken, med många olika aktörer och avtalsområden blir det tungrott och smidigheten och flexibiliteten försvinner.

Kollektivtrafiken är en samhällsviktig funktion. Samhällsviktiga funktioner ska inte åläggas privata aktörer att driva och ha ansvar för. Egen regi ger den rådighet och kontroll som krävs för smidig hantering av kriser och andra oförutsedda händelser. Med en central tjänstemannaorganisation skulle man ha en större kompetens och kontroll att utveckla trafiken och hantera trafikstörningar.

- ✓ I första hand vill Vänsterpartiet ta tillbaka kollektivtrafiken och kringverksamheter i egen regi när avtalen löper ut.
- ✓ I andra hand vill vi att vid upphandlingar av kollektivtrafik ska det krävas kollektivavtal, personalövergång, arbetsmiljö och meddelarfrihet. Upphandlingarna måste bli mer transparenta. Den politiska oppositionens insyn måste ökas.

Övriga satsningar inom kollektivtrafiken

Elektrifiering

Självklart ska kollektivtrafiken i första hand drivas av el producerad från sol, vind och vatten, som är de mest miljövänliga energikällor vi har. Förbränningsmotorer är inte miljömässigt effektiva och har en verkningsgrad på bara på 40 procent medan en elmotor i ett vägfordon har en verkningsgrad som är ungefär dubbelt så hög. Detta gäller även fordon som körs på förnybara bränslen, som inte heller är utan miljö- och klimatpåverkan.

Med elektriska trådbussar och bussar som laddar under färd (In Motion Charging, IMC) går det snabbt att införa ett klimatsmart system med hög kapacitet till en låg kostnad. Trådbussar erbjuder en kapacitetsstark, bekväm och kostnadseffektiv trafik fri från buller och avgaser. Tillgängligheten för passagerarna är god och linjedragningen tillförlitlig. Vänsterpartiet vill införa trådbusstandard på de sex stomlinjerna i innerstaden. Då kan IMC-bussar som delvis går samma sträcka ladda från samma tråd.

- ✓ Påskynda på elektrifieringen av bussflottan, fordonen inom färdtjänst- och rullstolstaxi, pendelbåtarna samt övrig kollektiv sjötrafik.
- ✓ Utred ett system av trådbussar för de sex innerstadsbusslinjerna i kombination med IMT-bussar på kompletterande innerstadslinjer.
- ✓ Inför trådbusslinje syd med BRT-standard för att möjliggöra en snabb trafikstart av Spårväg Syd.

Färdtjänsten

Färdtjänsten är en del av kollektivtrafiken och de som har rätt till färdtjänst ska kunna nyttja den på samma sätt som resenärer i den reguljära kollektivtrafiken. Framför allt måste vi snarast ta bort begränsningarna i antalet resor.

Många resenärer känner sig otrygga när de använder sig av färdtjänsten och många faktorer påverkar, men en pålitlig service med välutbildade förare som stannar kvar i yrket är det som framför allt saknas idag. Detta åtgärdas bäst genom att regionen driver färdtjänsten i egen regi och på detta sätt får rådighet över den. En organisation som hänger ihop från beställning till resans slut skapar bäst trygghet inte bara för de som använder sig av färdtjänsten utan även för de som ska jobba inom den.

- ✓ Fri tilldelning av färdtjänstresor
- ✓ Slopa den extra avgiften för färdtjänstresor längre än tre mil

Sjötrafiken

Skärgårdstrafiken ska utvecklas och integreras bättre i den övriga kollektivtrafiken så att pendling både till länscentrum och mellan öarna möjliggörs. Övergångar mellan land- och sjöresor måste vara smidiga, det bör finnas vändplan och väderskydd. Parkering och bryggor måste vara tillgängliga. Möjligheten att ta med sin cykel i sjötrafiken ska förbättras liksom cykelparkering och cykelväg till och från bryggor. Tillgängligheten till bryggor måste förbättras, till exempel med buss till brygga eller buss på båt för att erbjuda resenärerna direktresor utan omstigning mellan buss och båt. Båtarna ska drivas på fossilfritt bränsle och med el. Båttrafiken på Mälarens vatten och i skärgården ska integreras och samordnas med övrig SL-trafik, självklart med samma taxa året om. De misslyckade sjötrafikupphandlingarna har också tydligt visat att driften av det egna tonnaget bör skötas i egen regi, något som på sikt ska gälla all trafik.

- ✓ Ordinarie SL-taxa ska gälla inom skärgårdstrafiken året om.
- ✓ Utveckla båttrafik i skärgården och Mälaren som en del av kollektivtrafiken.
- ✓ Ta tillbaka driften av det egna tonnaget och trafikledningen i egen regi.

Tillväxt och Regionplanering

Ett ekologiskt hållbart och jämlikt samhälle

Under coronakrisen har det blivit uppenbart att vårt samhälle är sårbart och att beredskapen inför och motståndskraften mot de chocker som vi kan utsättas för inte är så god som vi skulle önska. Den här gången bestod krisen i en världsomfattande pandemi, nästa gång kan det vara effekter av klimatkrisen som orsakar störningar i de globala försörjningssystemen. Coronapandemin har gjort det än mer uppenbart att vi måste agera nu för att undvika en långt större kris i framtiden, men den har också visat på viljan och möjligheterna att snabbt ställa om samhället i en nödsituation. Låt oss ta vara på dessa nya erfarenheter och ta chansen att bygga ett mer hållbart och robust samhälle.

Region Stockholm måste växla upp klimatarbetet och gå från ord till handling. Klimatarbetet kräver samordning mellan kommuner, region och stat. Den vision som den styrande majoriteten har satt upp för regionen bygger på att ekonomisk tillväxt och ekologisk hållbarhet ska förenas, men det är i verkligheten inte möjligt, då tillväxt leder till utarmning av jordens resurser. RUFS 2050 (Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen) är ett bra verktyg för den regionala utvecklingen men vi är oroliga för att målen inte nås. Det saknas exempelvis en plan för hur transportsektorn ska nå klimatmålen.

Vänsterpartiets vision är en hållbar Stockholmsregion med frihet för invånarna att själva på ett ekologiskt hållbart sätt utforma sina liv. I linje med denna vision vill vi byta namn på tillväxt- och regionplanenämnden till hållbarhetsnämnden. Vi vill prioritera klimatet, bostäderna och folkhälsan. Vi vill stärka regionens klimatarbete och främja bostadsbyggande och hyresrätter med rimliga hyror. Detta gör vi bland annat genom ökade resurser till klimatkansliet och genom att bilda ett bostadsförsörjningskansli inom tillväxt- och regionplaneförvaltningen. Vi vill minska de sociala klyftorna genom att ge alla lika möjligheter till utbildning och egen försörjning.

Vår vision är att det ska gå att leva i hela regionen. Det ska finnas lika bra möjlighet att bo på landsbygden som i staden. Regionens tätorter ska ha god närservice. Vi vill ha ett stopp för byggande av externa köpcentrum, då de bidrar till bilberoende och utarmning av service där människor bor. Segregationen ska byggas bort. Nya kollektivtrafiklösningar måste till mellan områden som ligger geografiskt nära men där det saknas kommunikationer. Den fysiska planeringen ska underlätta möten mellan människor och förflyttning mellan bostad, arbete, utbildning och fritidsaktiviteter. Tillgängligheten mellan områden ska förbättras till exempel genom gemensamma parker, idrottsanläggningar och skolor.

Vi vill använda befintlig infrastruktur smartare och till fullo arbeta efter Trafikverkets fyrstegsprincip: att i första hand minska transportbehovet, i andra hand använda befintlig infrastruktur mer effektivt, i tredje och fjärde hand bygga om och bygga ny infrastruktur. Vi vill bara bygga ny transportinfrastruktur om det är absolut nödvändigt.

Landsbygden utgör den största delen av ytan i Region Stockholm. Över 160 000 personer bor i glesbygd. Det är mycket som behöver blir bättre om vi ska få en levande glesbygd. Kollektivtrafik, bredband och elnät behöver byggas ut. Allt resursutnyttjande av skog, jordbruk och fiske ska vara hållbart och i högre grad än idag bedrivas så att den biologiska mångfalden ökar.

Klimat

Genom att på riktigt implementera regionens klimatfärdplan kan Region Stockholm göra sitt för att Parisavtalets mål om en temperaturhöjning på max 1,5 grader ska kunna nås. Då krävs ett nära samarbete mellan kommuner, näringsliv och andra aktörer i regionen. Vänsterpartiet vill utlysa klimatnödläge som ett startskott för en handlingskraftig omställning. Klimatarbetet måste integreras i allt Region Stockholms arbete eftersom flera av regionens verksamheter har stor klimatpåverkan. Regionen har ett stort ansvar för att minska utsläppen i den egna organisationen och i vårt geografiska område. Vi ska vara en förebild och hjälpa andra att hitta vägar för minskade utsläpp, bland annat genom att anta en utsläppsbudget som är bindande för regionen som organisation och vägledande för regionens samarbete med andra aktörer.

Coronapandemin har fått många att ändra beteende. Fler har arbetat hemifrån och resor med både bil och flyg har minskat samtidigt som cyklingen har ökat. Det har blivit tydligt att många resor kan undvikas och ersättas av

exempelvis webbmöten. Vi behöver fortsätta denna omställning även efter att coronakrisen är över. Att återgå till situationen innan coronapandemin är inget alternativ, eftersom det ”normalläge” som rådde då orsakade och förvärrade klimatkrisen. Istället måste vi ta tillfället i akt att ställa om samhället och utnyttja de nya erfarenheterna för att kraftigt minska utsläppen på kort tid.

Region Stockholms arbete med klimatfrågor måste omfatta alla de utsläpp som orsakas av hur vi lever och arbetar i regionen. Det är helt fel att hävda att boende i Stockholmsregionen bara genererar utsläpp på 2,6 ton koldioxidekvivalenter per person och år, som uppges i regionens klimatfärdplan. De verkliga utsläppen är snarare i storleksordningen nio ton koldioxidekvivalenter per person och år om de utsläpp som uppstår till följd av stockholmarnas konsumtion av importerade varor och flygresor utanför regionen också räknas med utöver de utsläpp som uppkommer i regionen som geografiskt område. Om vi ska göra vår del för att Parisavtalet ska kunna uppfyllas måste regionens koldioxidutsläpp minska med 16 procent per år enligt den koldioxidbudget som togs fram av Uppsala universitet och konsultföretaget Ramboll för länsstyrelsens räkning. Budgeten räknar dock endast med de energirelaterade utsläpp som sker i regionen som geografiskt område samt utsläppen från flyg, varför dessa utsläppsminskningar måste kombineras med ytterligare åtgärder för att komma åt de totala utsläppen. Vänsterpartiet vill ge klimatkansliet mer resurser för att kunna leda klimatarbetet i hela regionen. Även näringslivet behöver vara delaktiga i klimatomställningen och deras ansvar bör också tydliggöras i regionens utsläppsbudget.

Region Stockholm ska arbeta för förändrade attityder till utsläpp av växthusgaser från resor och konsumtion både inom länet som helhet och inom den egna organisationen, exempelvis genom att kraftigt begränsa flygresorna för både politiker och tjänstepersoner. Södergående inrikesflyg ska inte nyttjas av personer som representerar regionen. Det är inte tillräckligt att byta bränsle i tanken för att eliminera flygets klimatpåverkan, flygandet måste också minska. Tillgången till biobränsle är begränsad och även biobränslen har en höghöjdseffekt. Vi vill stänga Bromma flygplats och bygga en ny stadsdel med kapacitetsstark kollektivtrafik, grön profil och billiga hyresrätter. Vi är också emot utbyggnad av Arlanda. Buller från flyget begränsar bostadsbyggandet i närliggande kommuner. Godstransporter ska flyttas över från väg och flyg till järnväg och sjöfart.

Vänsterpartiet vill att den regionala cykelplanen genomförs snarast. Det ska ske genom regionala förhandlingar med kommunerna, Trafikverket och andra aktörer, till exempel markägare. Det som återstår är finansiering, studier och utbyggnad av de regionala cykelstråken. Regionen ska underlätta cykling genom att i samråd med kommuner och markägare planera och bygga säkra cykelparkeringar, göra det enklare att ta med cykeln i kollektivtrafiken och införa ett regionalt lånecykelsystem.

För att säkerställa att samhället fortsätter fungera i händelse av kris är det nödvändigt att bygga robusta system som i högre grad kan fungera självständigt utan leveranser utifrån. En viktig del i detta är att öka produktionen av förnybar energi i hela landet. Vänsterpartiet vill att Region Stockholm aktivt ska bidra till att utveckla sol- och vindkraft både på land och i vatten.

Köttkonsumtionen måste minska om vi ska nå klimatmålen. Vi har potential att producera mer mat i vår region. Matkonsumtionen ska så långt möjligt baseras på närproducerad mat från ett regionalt jordbruk.

Havsnivån stiger allt snabbare. År 2100 kan havsnivån ha stigit med 1,5 meter vilket kan skada tunnelbanan och annan infrastruktur. Hamnar, kajer och strandnära bebyggelse kommer att påverkas. Det krävs en långsiktig plan för att hantera vattenhöjningen.

- ✓ Utlys klimatnödläge i Region Stockholm och säkra att vi arbetar i linje med Parisavtalet, bland annat genom en utsläppsbudget.
- ✓ Koldioxidutsläppen i Region Stockholm ska minska med 16 procent per år.
- ✓ Klimatkansliet ska ta fram koldioxidbudgetar för alla verksamheter inom Region Stockholm och stödja dem i att minska sina utsläpp.
- ✓ Begränsa flygande för politiker och tjänstepersoner inom Region Stockholm. Ingen ska resa med södergående inrikesflyg, med undantag av resor till och från Gotland.
- ✓ Inför klimatväxling. Alla resor i regionen måste klimatkompenseras. Intäkterna går till att utveckla resfria mötestjänster samt till att finansiera tågbiljetter.

- ✓ Lägg ner Bromma flygplats och bygg en hållbar stadsdel.
- ✓ Avbryt alla planer på expansion av Arlanda.
- ✓ Genomför den regionala cykelplanen snarast.
- ✓ Region Stockholm ska verka för utökad produktion av förnybar energi i hela regionen genom att aktivt bidra till byggande av sol- och vindkraft både på land och i vatten.
- ✓ Hälften av all mat som serveras inom Region Stockholms verksamheter ska vara växtbaserad 2021 och andelen ska sedan fortsätta öka.

Bostadsmarknaden – ett regionalt ansvar

Ett av regionens allra största och mest växande problem är bristen på bostäder, i första hand hyresrätter. Detta är väl belagt från många håll och senast i regionens egen rapport ”Efterfrågan på nya bostäder i Stockholmsregionen”. Där konstateras att en majoritet av regionens hushåll med dagens villkor inte har råd med en nyproducerad bostad. Bostadsförsörjningen och bostadsmarknaden är ett regionalt ansvar och ingår som en viktig del av RUFS 2050. Det är ett samhälleligt ansvar att det finns en fungerande bostadsmarknad i vår region.

Mer än en fjärdedel av regionens befolkning i åldersgruppen 18–30 upplever sig trångbodda. Coronapandemin visade hur farlig trångboddheten kan bli, då smittspridningen har varit stor i områden med utbredd trångboddhet. Pandemin kommer fortsätta påverka Sverige och Stockholm med ökad arbetslöshet och försämrad ekonomi som påverkar både hushållen och byggandet. Att bygga hyresrätter kan bli en positiv motvikt. Därför bör regionen inrätta ett bostadsförsörjningskansli under tillväxt- och regionplaneförvaltningen med ansvar för att alla inkomstgruppers bostadsbehov ska tillgodoses.

Bostadsbyggandet i regionen sker inte i den takt som krävs för att möta bostadsbristen och den växande befolkningen. Alla hushåll har inte råd med de bostäder som byggs, vilket stänger många ute från bostadsmarknaden. Regionen och kommunerna har ett stort ansvar för att se till att det finns bostäder även för hushåll med lägre inkomster, framför allt allmännyttiga hyresrätter. Regionen bör ställa krav på kommunerna att de ska bygga bostäder som alla har råd med, samtidigt som påverkan på klimat och miljö minimeras. Regionen ska uppmuntra och hjälpa kommunerna att utveckla den egna allmännyttan. Bostadsförsörjningen är en samhällsangelägenhet som överlämnats till marknaden, som dock inte har intresse av att möta behoven.

Nybyggda bostäder, i synnerhet hyresrätter, är för dyra att producera och får därmed hyresnivåer som de flera med normala inkomster inte klarar av att betala. Det finns många orsaker till de höga kostnaderna, men en viktig komponent är de höga byggkostnaderna. De allra flesta bostadsbolag, såväl allmännyttiga om privata, saknar egen byggkompetens och hänvisas till en handfull stora byggherrar som sätter priserna. Det har visat sig att priserna kan pressas genom produktion i stora volymer och genom ökad serieproduktion. Det skulle förmodligen också sänka kostnaderna att inte behöva anlita vinstdrivande byggbolag. Vi vill undersöka möjligheterna att starta ett regionalt byggbolag som kan anlitas av olika bostadsföretag. Vi vill också utreda förutsättningarna för ett regionalt allmännyttigt bostadsbolag och vilka för- och nackdelar dessa skulle ha för de offentliga aktörernas möjligheter att ta sitt ansvar i bostadsförsörjningen.

Regionen ska ta fram en bostadsförsörjningsstrategi där man sätter upp mål för hur stor andel hyresrätter med olika hyresnivåer vi behöver bygga och hur relationen mellan hyresrätt, bostadsrätt och äganderätt ska vara i regionen. Andelen hyresrätter av det totala bostadsbeståndet har minskat dramatiskt de senaste decennierna till förmån för en ökad andel bostadsrätter. Det enskilt största skälet till detta är ombildningar av hyresrätter. Vänsterpartiet vill sätta upp mål om andelen hyresrätter. Vi vill undvika att vissa platser blir helt homogena. Områden som saknar hyresrätter blir alltför segregerade. Vi behöver större variation i bostadsbeståndet med fler alternativa boendeformer som byggemenskaper och kollektivhus. Yteffektiva lägenheter med fler gemensamma ytor för umgänge och arbete är ett bra sätt att bryta den ökande ensamheten. Samtidigt minskar den samlade klimatpåverkan i kollektivhus genom att de boende delar på fler funktioner.

Regionen bör kräva av kommunerna att de ska bygga på redan hårdgjorda ytor, som parkeringsplatser, för att spara grönområden.

Skärgårdens natur ska värnas samtidigt som den ska vara tillgänglig för alla invånare i regionen. Därför vill vi

stärka Skärgårdsstiftelsen arbete med en satsning på att ge invånare med begränsade ekonomiska resurser tillgång till skärgården. Kommuner kan inte tillåtas exploatera all mark utmed stränderna. Vänsterpartiet vill minimera klimatpåverkan från bostäder genom att bygga lågenergihus och plusenergihus. Det äldre bostadsbeståndet ska energieffektiviseras. Vi ska bygga med klimatvänliga material som trä. På väggar och tak ska det finnas mer odlingar för bättre dagvattenhantering. Vi vill skapa ett bättre mikroklimat med fler grönytor. Vi vill uppmuntra fler att börja med stadsodling. För att invånarna ska trivas vill vi se fler ytor för lek och spontanidrott i bostads-områden. Cykelinfrastruktur och kollektivtrafik ska finnas på plats direkt efter ny- och ombyggnation av bostads-områden för att möjliggöra klimatvänligt resande.

- ✓ Regionen ska ta ansvar för den regionala bostadsförsörjningen.
- ✓ Inrätta ett bostadsförsörjningskansli på tillväxt- och regionalplaneförvaltningen.
- ✓ Minimerad klimat- och miljöpåverkan vid bostadsbyggande.
- ✓ Undersök möjligheten att skapa ett regionalt allmännyttigt bostadsbolag och ett regionalt ägt byggföretag.
- ✓ Ta fram en bostadsförsörjningsstrategi med målet att alla ska ha råd med en bostad i regionen.
- ✓ Bygg fler allmännyttiga hyresrätter som passar alla inkomstgrupper.
- ✓ Bygg fler kollektivhus.
- ✓ Bygg på redan hårdgjorda ytor. Grönområden och stränder ska bevaras.
- ✓ Riktad satsning på att ge invånare med begränsade ekonomiska resurser tillgång till skärgården.
- ✓ Bygg lågenergihus och plusenergihus.
- ✓ Energieffektivisera äldre bostäder.
- ✓ Cykelinfrastruktur och kollektivtrafik ska finnas på plats direkt efter ny- och ombyggnation av bostadsområden.

Folkhälsa

Coronapandemin har inneburit ett hårt slag mot folkhälsan och vidden av de långsiktiga konsekvenserna kan vi än så länge bara ana. Smittspridningen har påverkat hela samhället, men har slagit extra hårt mot redan utsatta grupper, såsom multisjuka och personer som lever i trångboddhet. Vi vet sedan tidigare att ohälsa är en klassfråga. Folkhälsan och medellivslängden har över tid utvecklats positivt för de flesta invånare, men inte för den femtedel som har lägst inkomst. För att stärka folkhälsan vill Vänsterpartiet minska klyftorna.

Ett av målen i RUFS är att regionen ska vara öppen, jämställd, jämlik och inkluderande. För att nå dit ska skillnaderna i förväntad medellivslängd mellan olika socioekonomiska grupper och kommuner i länet minska och medellivslängden ska öka för samtliga. Folkhälsorapport 2019 för Stockholms län visar dock att den relativa risken att dö i förtid har ökat för de med lägst inkomst. Risken skiljer sig också stort beroende på bostadsort. Enligt en rapport från Karolinska Institutets folkhälsoakademi skiljer det 18 år i medellivslängd mellan en kortutbildad person i Vårby i Huddinge kommun och en högutbildad i Danderyd. Det är tydligt hur hälsa, förvärvsfrekvens och utbildning hänger ihop. Utbildning och inkomst är två viktiga faktorer för den framtida hälsan och hur långa liv vi får.

Arbetsmarknaden är krävande och i Stockholms län kräver majoriteten av jobben eftergymnasial utbildning. Det finns stora utbildningsklyftor i länet. För att stärka folkhälsan vill Vänsterpartiet minska dessa. Vi vill se en handlingsplan för uppföljning av studieresultat. Vi måste arbeta med att höja de genomsnittliga studieresultaten för regionens skolelever och se till att det finns stöd till kommuner med många elever som har sämre resultat.

Förvärvsfrekvensen i regionen skiljer sig mellan kommuner, mellan kvinnor och män och mellan svenskfödda och utrikesfödda. Det är oroande att utrikesfödda kvinnor har väsentligt lägre arbetskraftsdeltagande än andra grupper. Tidsbegränsade anställningar är vanligare bland kvinnor. Det finns även tecken på att det inom gruppen med tidsbegränsade anställningar har skett en förskjutning från vikariat till behovsanställning. Att arbetslösheten är hög samtidigt som vi har en stor kompetensbrist i flera branscher är ett tecken på att vi har misslyckats med utbildningspolitiken. Politiken har i allt för hög utsträckning litat på att marknadskrafterna ska lösa problemen. Vänsterpartiet vill se färre osäkra anställningar och stärka anställningstryggheten och kollektivavtalens ställning. Vi vill att regionen verkar för detta i sina kontakter och samarbeten med näringslivet.

Luftföroreningar och buller orsakar hälsoproblem för regionens invånare. Enligt Centrum för arbets- och miljömedicin förkortar luftföroreningar stockholmarnas livslängd med i genomsnitt nio månader. 11 procent av invånarna i regionen störs av trafikbuller, vilket ökar risken för hjärt- och kärlsjukdom. Sammanhängande grönstrukturer kan minska dessa negativa effekter och gynnar samtidigt den biologiska mångfalden. Vänsterpartiet vill att cyklister, gående och personer med normbrytande funktionalitet lätt ska kunna ta sig till grönområden. Vi vill bygga bort barriärer som hindrar invånare från att komma ut i naturen. Vi vill däcka över motorvägar och där bygga bostäder, grönytor och idrottsanläggningar. Vi vill stoppa byggandet av motorvägar som Förbifart Stockholm, som förvärrar problemen med luftföroreningar.

- ✓ Upprätta en handlingsplan för att fler gymnasieelever ska fullfölja sina studier.
- ✓ Regionen ska verka för stärkt anställningstrygghet och kollektivavtal i sina kontakter med näringslivet.
- ✓ Skapa sammanhängande grönstrukturer för att minska problem med luftföroreningar och buller.
- ✓ Däcka över motorvägar och bygg bostäder, grönytor och idrottsanläggningar.

Övriga satsningar inom tillväxt- och regionplanenämnden

Regional planering

Segregationen ska byggas bort. Nya kollektivtrafiklösningar måste till mellan områden som ligger geografiskt nära men där det saknas kommunikationer. Vi vill bygga ihop regionen genom kollektivtrafiksatsningar som Spårväg Syd, istället för motorvägar som Förbifart Stockholm, Tvärförbindelse Södertörn eller Östlig förbindelse. Den fysiska planeringen ska underlätta möten mellan människor och förflyttning mellan bostad, arbete, utbildning och fritidsaktiviteter. Tillgängligheten mellan områden ska förbättras till exempel genom gemensamma parker, idrottsanläggningar och skolor.

- ✓ Bygg ihop regionen genom satsningar på kollektivtrafik som Spårväg Syd istället för motorvägar.
- ✓ Stopp för externa köpcentrum.
- ✓ Cykelinfrastruktur och kollektivtrafik ska finnas på plats direkt efter ny- och ombyggnation av bostadsområden.

Miljö

Djur och växter utrotas idag i ökande omfattning beroende på förorening av vatten, hyggesbaserat skogsbruk och ensidig produktion och spridning av gifter i jordbruket. Vänsterpartiet vill se åtgärder för att alla arter långsiktigt kan fortleva i bestånd med tillräcklig genetisk mångfald. För att gynna den biologiska mångfalden vill vi att regionen ska ställa krav på kommunerna och Trafikverket att bevara och återskapa spridningsvägar för växter och djur och bygga faunapassager vid vägar och järnvägar.

Tillgången till rent dricksvatten hotas om Mälaren skadas av saltvatten. God vattenstatus ska säkras genom dagvattenhantering och reningsverk. Regionen ska arbeta aktivt för att minska plastanvändningen och utsläppen av mikroplaster, samt förbättra vattenreningen för att minska utsläpp av läkemedelsrester, hormoner och skadliga ämnen.

Skogsbruket måste successivt övergå till kontinuitetsskogsbruk utan kalhyggen och nyckelbiotoper måste skyddas. Jordbruket måste successivt minska användningen av gifter, diversifiera produktionen och skapa kantzoner vid vatten och åkerkanter som maximerar biologisk mångfald.

Luftkvaliteten i staden måste förbättras. Vi vill minska trafikens buller och kväve- och partikelutsläpp så att Miljökvalitetsnormerna underskrids överallt, också vid tunnel-mynningar. På lämpliga ställen ska vägar med mycket trafik däckas över för att skapa fler bostäder och idrottsanläggningar, större grönområden och bättre framkomlighet utan bil.

- ✓ Gynna biologisk mångfald genom spridningsvägar och faunapassager.

- ✓ Upprätta en långsiktig plan för hela Mälarregionens framtida vattenförsörjning med hänsyn till den stigande havsnivån.
- ✓ Förbättra vattenreningen för att minska utsläppen av läkemedelsrester, hormoner, mikroplaster mm.
- ✓ Däcka över motorvägar för ökade spridningsvägar, mindre buller och ökad tillgänglighet till grönområden.

En levande landsbygd

Landsbygden utgör den största delen av ytan i Region Stockholm och det är svårare att få till effektiva system för kollektivtrafik, vatten och avlopp, energiförsörjning samt närservice här jämfört med i tätorter. Det är mycket som behöver blir bättre om vi ska få en levande glesbygd. Kollektivtrafiken, bredband och elnät behöver byggas ut. Vattenförsörjningen behöver säkras och utsläppen ska anpassas till ”god ekologisk status”.

Det ska gå att bo och leva också på landsbygden och i skärgården men då måste det ges möjligheter till både privat- och samhällsservice med förskolor, skolor, godshantering, matbutiker etc.
Båttrafiken i skärgården och i Mälaren ska förstärkas med fler fasta turer och bättre kommunikationer mellan öarna och bättre beställningstrafik. Bryggor på öar och fastland bör ha toalett, regnskydd och digital information och på fastlandssidan busshållplats, vändplan och parkering.

- ✓ Utbyggnad av bredband, vatten och avlopp, elnät och bra kollektivtrafik även i regionens glesa delar.
- ✓ Utveckla närservice på landsbygden och i skärgården.
- ✓ Bygg ut fler tillgängliga bryggor med toalett, väderskydd, trafikinformation, vändplan, bil- och cykelparkering.

Kultur

Kultur för yttrandefrihet, delaktighet och demokrati

Kulturen i kris

2020 har inneburit helt unik situation för regionens kulturliv.
För många människor som har tvingats till långa perioder av sjukdom, isolering och avsaknad av socialt umgänge har kulturen betytt oerhört mycket. Stora delar av det publikberoende kulturlivet har tillfälligt ställt om till digitala sändningar. Samtidigt har hela branschen ställts inför enorma ekonomiska problem. Inom en redan hårt pressad näring har många tusen artister, företagare och frilansare i nöjes- och kulturbranschen i ett slag förlorat hela sin försörjning.

Kulturförvaltningen har redovisat hisnande siffror på de ekonomiska förluster som kulturlivet genomgått med anledning av förbud och restriktioner kring allmänna sammankomster och evenemang med många miljoner kronor varje vecka. Utöver de nödvändiga och välkomna satsningarna från staten måste regionen anpassa stöden efter denna verklighet. Regionen har ett ansvar för att dess invånare ska kunna möta ett levande kulturliv även i framtiden. Vi föreslår ett särskilt krisstöd på 15 miljoner kronor.

- ✓ Inrätta ett särskilt krisstöd inom kulturstödet med anledning av den pågående pandemin.
- ✓ Bevaka noga att regionens kulturverksamheter har resurser överleva.

Kulturens roll i regionen

Kulturen är en självklar del av välfärden och en oundgänglig del av ett demokratiskt samhälle. Makten över tanken formas i hög grad av kultur och media. Människors föreställningar präglas av den världsbild som förmedlas till dem men också av möjligheterna att själv berätta sina historier.

Enligt den regionala utvecklingsplanen ska ett levande kulturliv vara en självklar del av det demokratiska samhället med tillgång till kultur av hög kvalitet, upplevelser, folkbildning och eget skapande. För att förverkliga detta krävs en rejäl förstärkning av budgeten och en långsiktig plan för att utveckla kulturpolitiken i regionen. För närvarande avsätts endast ca 0,5 procent av regionens budget till kultur. En växande befolkning förutsätter en utökad budget för att svara mot behoven. För det kommande året föreslår vi en förstärkning av regionens kulturbudget med 45 miljoner kronor.

Utgångspunkter för vår kulturpolitik

- ✓ Den konstnärliga friheten och yttrandefriheten ska värnas.
- ✓ Alla former av kultur ska vara tillgängliga i hela Region Stockholm.
- ✓ Tillgången till kultur och kulturutövandet ska återspegla den mångfald av invånare som bor i regionen.
- ✓ Stödet till kulturutövare ska öka genom anslag, bidrag, lokaler och förmedlare
- ✓ Ett rejält lyft i stödet till bildningsförbund och folkhögskolor för allas möjlighet till utbildning och personlig utveckling.

Regional kulturstrategi

Region Stockholm är en stor region med skilda geografiska förutsättningar, olika verksamheter och kommunikationer. För att vara en relevant och drivande kulturaktör i regionen idag och på lång sikt krävs en övergripande, överordnad och sammanhållen kulturstrategi. Fullmäktige antog 2018 en kulturstrategi med goda mål men de är långt ifrån förverkligande.

Vänsterpartiet verkar för en kulturell infrastruktur som innefattar landsort och tätort, olika socioekonomiska grupper, funktionsvarierade, män och kvinnor, barn och vuxna. Alla kulturyttringar ska få utrymme och resurser, inte minst de nationella minoriteternas kultur och kulturarv. Ett viktigt perspektiv är också kulturen som en del av stadsbilden och stadsmiljön. Kultursatsningar i olika bostadsområden ska utformas i samverkan med de boende och olika lokala aktörer.

- ✓ Uppfyll de mål som ställs upp den regionala kulturstrategi som antogs av fullmäktige 2018 och bygger på målen i RUFS.

✓ Regionen ska särskilt arbeta för att utjämna de geografiska och sociala ojämlikheterna i tillgången till kultur i regionen.

Stöd till bildningsförbund och folkhögskolor

En mycket viktig del av Region Stockholms kultursatsningar är stödet till bildningsförbund och regionens 29 folkhögskolor. I den nuvarande krisen har många lidit stora ekonomiska förluster samtidigt som de kan få en ännu viktigare roll i bildnings- och utbildningsarbetet för de stora grupper som kommer att behöva nya kunskaper och färdigheter.

Inom bildningsförbunden och på folkhögskolorna möts olika människor, kulturer, livsvillkor och intressen. Folkbildning betyder att människor möts, lär sig nya saker, upplever kultur och växer tillsammans. Genom folkhögskolekurser, studiecirklar och kulturarrangemang växer både demokratin och enskilda människors möjligheter att påverka sin egen vardag.

Folkhögskolorna vänder sig särskilt till människor som saknar komplett grund- eller gymnasieutbildning, nyanlända och människor med funktionsvariationer som här får möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bild-ning för personlig utveckling och delaktighet i samhället.

Folkhögskolorna delfinansieras av staten som dock kräver samfinansiering av regionerna. Statens andel har under de senaste åren ökat medan Region Stockholm inte svarat upp med ökade resurser. Bidragen fördelas av Folkbildningsrådet och då det har tillkommit flera folkhögskolor utan att bidraget ökat vilket skapat en bristsituation. När det gäller stödet till studieförbunden ligger Region Stockholm lägst i landet när det gäller stöd per invånare. 12 av regionens 26 kommuner ger inte längre något generellt stöd alls till studieförbunden. Det är viktigt att slå vakt om studieförbunden samtidigt som verksamheten måste kvalitetssäkras och följas upp på olika sätt så att det inte kan förekomma missbruk.

Det är mycket positivt att det nu tillsatts en bred arbetsgrupp för framtagande av en folkbildningsstrategi för Stockholmsregionen men i avvaktan på dess förslag måste ekonomin förstärkas. Vi ökar därför stödet till folkhögskolor och bildningsförbund med 25 miljoner kronor.

- ✓ Lyft fram den viktiga roll som folkbildningen kan spela i regionen efter krisen.
- ✓ Utöka stödet till folkhögskolor och studieförbund.
- ✓ Bättre uppföljning av att studieförbunden lever upp till kriterierna för bidragsgivningen.
- ✓ Skapa en långsiktigt hållbar modell för mobilitetsersättningen till folkhögskolor utanför regionen.

Ökat stöd till kulturutövarna

Mer än hälften av landets kulturutövare är bosatta i Stockholmsregionen. Flertalet är frilansare med osäkra inkomster och villkoren för de flesta av dem var redan före pandemin svåra.

Inom det fria kulturlivet är ett överhängande problem brist på produktionslokaler, konstnärsateljéer och skenande hyreskostnader för scener. Region Stockholm äger ett stort antal fastigheter som i vissa lägen kan stå outnyttjade under kortare eller längre perioder i samband med ombyggnad. Vi vill att Region Stockholm ser över möjligheten att dessa lokaler kan erbjudas kulturlivet.

Offentlig konst är en viktig del av den gemensamma stadsmiljön och väcker ofta diskussion. Det är av största betydelse att denna diskussion inte drivs med dagspolitiska ideologiska utgångspunkter utan handhas med professionalism och respekt för den konstnärliga friheten. Vi vill öka stöder till det fria kulturlivet med 15 miljoner kronor.

- ✓ Öka kulturstödet och scenkonststödet för att möjliggöra att den fria kulturverksamheten kan växa och utvecklas i regionen.
- ✓ Underlätta för konstnärer att få tillgång till lokaler och spelplatser.
- ✓ Se över möjligheten att i samarbete med kommunerna erbjuda ateljéplatser i Region Stockholm lokaler.
- ✓ Försvara yttrandefriheten och den konstnärliga friheten.

Kulturen inom hälso- och sjukvården

Kultur och konst berikar människors liv och kan bidra till förbättrad hälsa. Det är vetenskapligt belagt att kultur har en viktig hälsofrämjande roll. Kultur som en del av behandling och rehabilitering har nått framgångsrika resultat men är idag alltför ofta tidsbegränsade projekt. Arbetet med detta kräver långsiktighet, att viktiga erfarenheter tas till vara och att verksamheten är kontinuerlig. Glädjeverkstan och dess clowner har funnits sedan 1998 och träffar cirka 25 000 barn och föräldrar per år men får endast projektstöd från år till år. Glädjeverkstan förtjänar ett permanent verksamhetsstöd. Patientgrupper inom psykiatrin ska också ges bättre möjligheter att ta del av kultur.

Den nya inriktning av stödet som aviserats för 2021 ska inte innebära att dagens möjligheter att boka kulturprogram till olika verksamhets försvinner. Det finns behov av båda modellerna. Vi vill öka stödet till kultur i vården med 5 miljoner kronor.

Vid byggnationen av nya vårdmiljöer avsätts oftast ca 1–2 procent för att gå till kultur och konstnärlig gestaltning som har visat sig ha mycket stor betydelse för patienter och personal. Det bör också vara möjligt att avsätta resurser för detta vid upprustning av befintliga vårdmiljöer.

- ✓ Satsa mer på kultur som en behandlingsmetod inom hälso- och sjukvården.
- ✓ Avsätt medel för kulturell upprustning i samband med upprustning av befintliga vårdmiljöer inom Region Stockholm.
- ✓ Permanenta stödet till Glädjeverkstan och dess clowner.
- ✓ Genomför kultursatsningar riktade till patientgrupper inom psykiatrin.
- ✓ Bevara möjligheten att boka enskilda kulturprogram till vårdmiljöer.

Gör kulturen mer tillgänglig för alla – använd kollektivtrafiken

Trots goda kulturpolitiska mål är det fortfarande många som inte kommer i kontakt med kultur och konstnärlig verksamhet. Tydliga påverkande faktorer är utbildning, klass och bostadsort. I vår region är kultursatsningarna mycket ojämnt fördelade och en stor del av kulturutbudet är centrerat till Stockholms innerstad.

Ett viktigt verktyg för att nå ut till alla invånare är regionens kollektivtrafik. Konsten i tunnelbanan är en världskänd satsning som dagligen uppskattas av väldigt många resenärer. Vi vill även införa konstnärlig gestaltning på pendeltåg, bussar och vid busshållplatser samt ge utrymme för kulturinformation inom hela kollektivtrafiken samtidigt som den kommersiella reklamen minskas.

Att ha möjligheten att transportera sig till olika kulturscener är en förutsättning för kunna ta del av utbudet. Vi vill att förskolor och skolor i regionens ytterområden ska få möjlighet att beställa ”kulturbussar” till skolan som tar elever och pedagoger direkt till kulturaktiviteten. Idag är det i många fall alltför krångligt och tidsödande för att rymmas inom skolverksamheten.

Andra sätt att tillgängliggöra kultur för alla i samband med resor kan vara att erbjuda någon form av ”kulturpaket” där man kan betala sin resa med kollektivtrafiken i samband med att man bokar vissa kulturevenemang eller att trogna kollektivtrafikresenärer kan få erbjudanden om rabatter till ett antal kulturupplevelser i regionen.

Att göra kultur tillgänglig handlar självklart om att underlätta för människor med funktionsvariationer att kunna tillgodogöra sig kulturupplevelser på lika villkor.

Vänsterpartiet vill därför se till att fler föreställningar och kulturupplevelser språk-, syn- och hörseltolkas.

- ✓ Initiera projekt med konstnärlig gestaltning och kulturinformation inom pendeltåg, bussar och busshållplatser.
- ✓ Ge förskolor och skolor möjlighet att beställa kulturbussar.
- ✓ Utred möjligheten att införa olika sätt att kombinera kollektivtrafikresor med kulturupplevelser genom kulturpaket eller kulturrabatter.
- ✓ Utöka möjligheterna till språk-, syn- och hörseltolkning på kulturevenemang.

Fastigheter

Miljövänliga lokaler i regionens egen ägo

Behåll och använd regionens lokaler och fastigheter

Regionen har idag ett stort innehav av lokaler. Vi vill att det så ska förbli. Att sälja ut Bromma sjukhus och Karolinskas gamla lokaler genererar intäkter på kort sikt, men på längre sikt tvingas regionen istället in i externt hyrda lokaler, vilket ofta resulterar i en högre kostnader.

En region som växer måste arbeta förutseende och först och främst använda våra egna lokaler till ändamål som efterfrågas, exempelvis utbyggnad av sjukvård och testning.

Istället för att lokaler står tomma och utan intäkter kan de hyras ut till föreningar eller aktörer inom kultursektorn. Det främjar också en levande region. Med eget lokalbestånd kan också regionen göra snabbare omstruktureringar då det finns behov. Det kan röra sig om personalbostäder, laboratorier för testning eller expandering av viss typ av sjukvård där man finner att lokalerna lämpar sig.

Fastighets- och servicenämnden ger idag uppdrag till regionens fastighetsbolag Locum och genom vår politik skulle vi ge just dessa prioriteringar.

- ✓ Tänk långsiktigt före kortsiktig vinst – stoppa försäljningar likt Bromma sjukhus och landstingshuset.
- ✓ Prioritera användning av regionens lokaler.
- ✓ Utred om tomma lokaler kan hyras ut till föreningsliv och kultur.

Lokaler med miljön i fokus

Vi behöver som alla andra främja miljön och minska energiförbrukningen. Det kan göras på flera sätt, men ett konkret verktyg är att certifiera regionens byggnader enligt LEED och/eller Miljöbyggnad. LEED är ett internationellt känt bedömningssystem medan Miljöbyggnad är den svenska motsvarigheten och utvecklat för den svenska marknaden.

Befintliga byggnader och anläggningar kan också energieffektiviseras på olika sätt. På så vis bidrar det positivt både till regionekonomin och miljön.

Livscykelanalyser, det vill säga en produkts miljöpåverkan från början till slut bör också göras på alla nya investeringsprojekt. På så sätt kan insatser för miljön lättare riktas till rätt område.

Flera av våra byggnader skulle med fördel kunna ha solceller på taken. Detta är till exempel väldigt vanligt i Tyskland men skulle kunna byggas till även här. På så vis skulle yta som redan är byggd kunna användas till att ta upp solenergi som i sin tur kan användas till några av regionens verksamheter.

- ✓ Byggnader ska certifieras enligt LEED och/eller Miljöbyggnad
- ✓ Inför livscykelanalyser i alla investeringsprojekt.
- ✓ Energieffektivisera befintliga byggnader och anläggningar.
- ✓ Bygg solceller på Region Stockholms byggnader.

Service i egen regi

Vänsterpartiet vill lämna beställar-utförarmodellen. Vår egen serviceförvaltning ska med egen personal ta över från privata utförare och dyra konsulter. Då står vi bättre rustade för framtiden.

Berga Naturbruksgymnasium, som Region Stockholms är huvudman för, sorteras under serviceförvaltningen. För oss är det självklart att regionen fortsätter ta sitt ansvar för detta anrika gymnasium och lantbruk.

- ✓ Egen personal och verksamhet inom service framför inhyrda konsulter och beställningsuppdrag.
- ✓ Berga Naturbruksgymnasium ska fortsatt ha Region Stockholm som huvudman för att säkra att skolan drivs vidare.

Bolag

Generella ägardirektiv för Region Stockholms bolag

Mål och ekonomiska krav för verksamheten fastställs årligen av regionfullmäktige. Styrelsen och ledningen ansvarar för att de fastställda målen uppnås inom ramen för de ekonomiska kraven.

Ägardirektiven bör beslutas i särskild ordning av regionfullmäktige i god början av varje år.
Innehållet i nuvarande ägardirektiv bör redigeras med flera styrningskrav:

- ✓ Samtliga bolag skall sträva efter att verksamheten bedrivs på ett miljömässigt hållbart sätt.
- ✓ Uppföljning av bolagen ska ske i regionstyrelsen samt i regionfullmäktige.
- ✓ Bolagen skall redovisa hur jämställdheten ser ut samt hur den utvecklas.
- ✓ Bolagen skall ha krav att ta sociala hänsyn i sin verksamhet.
- ✓ Bolagen skall ha kollektivavtal för sina anställda.
- ✓ Bolagen skall vid upphandlingar kräva att de upphandlade företagen bedriver en miljömässigt hållbar verksamhet samt tillämpar kollektivavtal för sina anställda.
- ✓ Bolagen skall i sin verksamhet aktivt arbeta för att uppfylla Parisavtalets krav på nettoutsläpp av koldioxid.
- ✓ Bolaget skall genom egna aktiva åtgärder snarast tillse att utsläppen till kommunens dagvattennät av närsalter och andra ämnen som omfattas av gällande miljökvalitetsnormer minskas med minst 70 procent (Stockholms stads rekommendation).
- ✓ Beräknade kostnader ska inarbetas i bolagets investeringsbudget och resultaten av åtgärderna ska redovisas årligen.

Då Region Stockholms organisation inom hälso- och sjukvården och trafiknämnden har en tydlig beställarfunktion bör redovisningen av verksamheterna upprättas så att det är möjligt att bedöma huruvida verksamheten är effektiv ur beställarens synpunkt. Det är också grundläggande att revisionen synliggör hur regionen arbetar för att uppnå Parisavtalets åtagande. Det numera lagbundna kravet på att rena vatten enligt Vattendirektivet kräver åtgärder som belastar regionen. Regionen måste kunna redovisa hur arbetet med vattenreningen fungerar och vattendirektiven nås.

Vänsterpartiets budgetförslag

Nya och utökade anslag

Förklaringspost	Belopp i miljoner kronor[3]		
	2021	2022	2023
Utökat anslag husl och basal hemsjv 5 %	270	270	270
Listningstak utsatta VC	37	73	73
Äldrecentraler	31	62	62
3 000 förlossningar	52	104	104
Geriatrisk klinik, 50 vpl	60	120	120
Regionens akutsjukhus, ersättning +2,5 %	530	530	530
Personalmiljard	1000	1000	1000
2 avd psyk sluten- samt beroendevård	36	72	72
Kuratorer och psykologer till VC	111	222	222
Satsning på BUP	10	20	20
Nej till avgiftshöjningar: färdtjänst, hjälpmedel, pat avg, tandvård + slopad tremilsgräns färdtjänsten	175	175	175
Indexering anslagsökningar HoS	0	60	135
Ökade anslag Tiohundra AB	150	150	150
Sänkt SL-taxa till 860 kr månadskort vuxen	500	500	500
Fri kollektivtrafik upp till 18 år	510	510	510
Fri kollektivtrafik pensionärer (lågtrafik)	305	305	305
Fritt antal resor i färdtjänsten	200	200	200
Slopad tremilsgräns i färdtjänsten	20	20	20
Indexering anslagsförändringar TN	0	34	69
Ökade anslag TRN	20	20	20
Ökade anslag KN	60	60	60
Summa förändringar av kostnader	**4 077**	**4 507**	**4617**

Besparingar/ökade intäkter

Förklaringspost	Belopp i miljoner kronor[2]		
	2021	2022	2023
Skattehöjning 60 öre (inkl tillfällig extras-katt pga Coronaeffekter))	**3 945**	**4 107**	**4 281**
Minskad räntekostnad	150	400	400
Minskad personalcirkulation	230	460	460
Minskade sjuktal	100	200	200
Minskad konsultanvändning Hos	250	250	250
Minskad administration HoS	400	400	400
Tillitsbaserad styrning HoS	0	150	150
Egen regi HoS	0	25	25
Minskad administration TN	80	80	80
Tillitsbaserad styrning TN	0	24	24
Minskad användning av konsulter TN	250	250	250
nedläggning 5 närakuter	180	180	180
Egen regi TN	0	25	25
Minskad administration RS	20	20	20
Tillitsbaserad styrning RS	0	6	6
Summa förändring av intäkter	**5 605**	**6 577**	**6 751**

Vänsterpartiet Region Stockholm
Box 225 50, 104 22 Stockholm

www.sll.vansterpartiet.se
vanster.politik@sll.se